Íå ïàê³äàéöå æ ìîâû íàøàé áåëàðóñêàé, êàá íå ¢ì¸ðë³!
ÔÐÀÍÖ²ØÀÊ ÁÀÃÓØÝÂ²×

Ãàçåòà âûõîäç³öü ç ñàêàâ³êà 1990 ãîäà

¹ 15 (1530) 14 ÊÐÀÑÀÂ²ÊÀ 2021 ã.

Çàñå¢ê³ íà Ë³ä÷ûíå

Âà ¢ðà÷ûñòàé àáñòàíî¢öû àáðàä "Çàñå¢ê³" (à ñòàðàäà¢íþþ òðàäûöûþ ë³äñê³ÿ àãðàðí³ê³ âûêîíâàþöü äàãýòóëü) ñ¸ëåòà ïðàéøî¢ íà áàçå ñåëüãàñïðàäïðûåìñòâà "Ïåñêà¢öû".

Íà ïîë³ ëÿ â¸ñê³ Ëàçÿíû ñàáðàë³ñÿ ê³ðà¢í³ê³ ³ ñïåöûÿë³ñòû ñåëüãàñïðàäïðûåìñòâà¢, ïðàäñòà¢í³ê³ äóõàâåíñòâà, ïðàöà¢í³ê³ êóëüòóðû, êàá ðàçàì ïðààâåñö³ òðàäûöûéíóþ öûðûìîí³þ, ÿêàÿ ñïðûÿå ïàñïÿõîâàñö³ ñåëüñêàãàñïàäàð÷àãà ãîäà.

Ïàâ³íøàâàà¢ ïðàöà¢í³êî¢ ñÿëà ç ïà÷àòêàì ïàëÿâûõ ðàáîò ³ âûêàçà¢ óïý¢íåíàñöü, øòî ÿíû áóäóöü ïàñïÿõîâûì³, ñòàðøûíÿ Ë³äñêàãà ðàéâûêàíêàìà Ñÿðãåé Ëîæà÷í³ê. Çâÿðòàþ÷ûñÿ äà àãðàðí³êà¢, ê³ðà¢í³ê ðà¸íà àêöýíòàâà¢ óâàãó ïðûñóòíûõ: âÿñíîâàÿ ðàáîòû òðýáà ïðààâåñö³ ¢ ñö³ñëûÿ àãðàòýõí³÷íûÿ òýðì³íû. ßðûíó ïàñåÿöü äà 20 êðàñàâ³êà, êóêóðóçó - äà 9 òðà¢íÿ.

- Ëåòàñü íàäâîð'å òàê ðàñïàðàäç³ëàñÿ, øòî ¢æî 7 ñàêàâ³êà òðàêòàðû âûéøë³ ¢ ïîëå, - óçÿ¢ ñëîâà Ñÿðãåé Ëîæà÷í³ê. - Ñ¸ëåòà ìû âûõîäç³ì 23 ñàêàâ³êà. Óñÿ òýõí³êà ÿêàñíà ïàäðûõòàâàíà äà âÿñíîâà-ïàëÿâûõ ðàáîò. À, ÿê âÿäîìà, êàë³ ¢ìåëà ÿå ðûõòàâàöü, ãðàìàòíà ïðàöàâàöü, çà¢ñ¸äû áóäçåì ç õëåáàì. Ì³íóëû ãîä ïàêàçà¢, øòî íàì ¸ñöü ÷ûì ãàíàðûööà. Ó íåêàòîðûõ ãàñïàäàðêàõ óðàäæàéíàñöü áûëà 200 àäñîòêà¢ äà ¢çðî¢íþ 2019 ãîäà. Êàë³ ðàíåé ó ïîë³ áà÷ûë³ äâà ö³ íàâàò òðû êóëüòûâàòàðû, ÿê³ÿ ïåðàä ñåÿëêàé "áåãàë³" äëÿ òàãî, êàá ïàäðûõòàâàöü ãëåáó, òî ñ¸ííÿ ãýòà àäç³í êóëüòûâàòàð, à çà ³ì ³äóöü äçâå ñåÿëê³. Âÿäîìà, ìû ìîæàì íàðàêàöü íà íÿáåñíóþ êàíöûëÿðûþ, àëå ñïà÷àòêó ñàì³ ïàâ³ííû çðàá³öü óñ¸, øòî àä íàñ çàëåæûöü, ïðûíàìñ³ - ïðààâåñö³ ðàáîòû ¢ ïàëÿõ ÿêàñíà. Ðàäàñíà, øòî âÿñíîâûÿ ðàáîòû ïà÷ûíàåì ç äîáðûì íàñòðîåì, ïî¢íûì³ áàêàì³ ïàë³âà, ÿêàñíûì ïàñÿ¢íûì ìàò ýðûÿëàì. Óïý¢íåíû, âûí³ê áóäçå íå ãîðøû, íàâàò ëåïøû çà ëåòàø í³.

Ñÿðãåé Ëîæà÷í³ê ³ ê³ðà¢í³ê ÊÑÓÏ "Ïåñêà¢öû" Òàöÿíà Ðàõàòêà ê³íóë³ ¢ çÿìëþ ïåðøûÿ çåðí³ áóäó÷àãà ¢ðàäæàþ, ³ òîëüê³ ïàñëÿ ãýòàãà ¢ ïîëå âûéøë³ ìàãóòíûÿ òðàêòàðû ç ïàñÿ¢íûì³ àãðýãàòàì³. Íàðîäíû àáðàä "Çàñå¢ê³" äà¢ ñòàðò âÿë³êàé óñåàãóëüíàé ïðàöû. ² çàäà÷û ïåðàä êàëåêòûâàì³ ãàñïàäàðàê ïàñòà¢ëåíû íåçâû÷àéíûÿ, à öàëêàì ðýàëüíûÿ.

- Ó ãëåáå äîñûöü â³ëüãàö³, óãíàåííÿì³ ìû çàáÿñïå÷àíû. Òàêñàìà äà ïà÷àòêó ïðàâÿäçåííÿ âÿñíîâà-ïàëÿâûõ ðàáîò ó êîæíàé ç äçåâÿö³ ñåëüãàçàðãàí³çàöûé ðàéïðàöàâàíà ñ³ñòýìà àïëàòû ïðàöû ³ ïðýì³ÿâàííÿ, øòî äàçâîë³öü ïðàâåñö³ ðàáîòû ÿêàñíà ³ ¢ òýðì³í. À ¢ öýëûì äëÿ çàáåñïÿ÷ýííÿ âûõàäó íà ïðàãíîçíûÿ ïàêàç÷ûê³ ïà âûòâîð÷àñö³ ïðàäóêöû³ ðàñë³íàâîäñòâà íàì òðýáà ïàñåÿöü 18 òûñÿ÷ ãåêòàðà¢ ÿðûíû ³ çåðíåáàáîâûõ êóëüòóð, - ðàñïàâÿëà íàìåñí³ê ñòàðøûí³, íà÷àëüí³ê ê³ðàâàííÿ ñåëüñêàé ãàñïàäàðê³ ³ õàð÷ó Ë³äñêàãà ðàéâûêàíêàìà Âîëüãà Íàðîé÷ûê.

Çàñå¢ê³ àçäàáëÿë³ íàðîäíûì³ ïåñíÿì³ ðàáîòí³ê³ Ë³äñêàãà ðà¸ííàãà öýíòðà êóëüòóðû ³ íàðîäíàé òâîð÷àñö³.

Âîëüãà Êàïöåâ³÷.

Íà âåðõí³ì çäûìêó: çàñå¢ê³ ïà÷ûíàå ñòàðøûíÿ Ë³äñêàãà ðàéâûêàíêàìà Ñÿðãåé Ëîæà÷í³ê.

Ñòàðøûí³ Ðàäû ÁÍÐ ²âîíöû Ñóðâ³ëå - 85

11 êðàñàâ³êà ñòàðøûí³ Ðàäû Áåëàðóñêàé Íàðîäíàé Ðýñïóáë³ê³ ²âîíöû Ñóðâ³ëå ñïà¢í³ëàñÿ 85 ãàäî¢. ²âîíêà Ñóðâ³ëà íàðàäç³ëàñÿ ¢ Ñòî¢áöàõ, ïåðøûÿ ãàäû æûööÿ ïðàâÿëà ¢ Çàñóëëі³, ïîòûì ç áàöüêàì³ ïåðàåõàëà ¢ Áàðàíàâ³÷û. Ïîòûì áûë³ Óñõîäíÿÿ Ïðóñ³ÿ, Äàí³ÿ, çàòûì - Ïàðûæ, Ìàäðûä, Àòàâà… ²âîíê à Ñóðâ³ëà â÷ûëàñÿ ¢ Âûøýéøàé ìàñòàöêàé øêîëå ¢ Ïàðûæû, ñêîí÷ûëà ë³öãàâ³ñòû÷íàå àääçÿëåííå Ñàðáîíñêàãà ¢í³âåðñ³òýòà. Ðûõòàâàëà äûñåðòàöûþ ïåðàâàæíà íà ³ñïàíñê³ì ðààäû¸ ¢ Ìàäðûäçå, ïðàöàâàëà ¢ Áþðî ïåðàêëàäà¢ ïðû Ôåäýðàëüíûì óðàäçå Êàíàäû. Áûëà ñóçàñíàâàëüí³öàé ³ ñòàðøûí¸é êàíàäñêàãà Ôîíäó äàïàìîã³ àõâÿðàì ×àðíîáûëÿ ¢ Áåëàðóñ³. Àä 1997 ãîäà ²âîíêà Ñóðâ³ëà - Ñòàðøûíÿ Ðàäû ÁÍÐ.

Ðàäû¸ Ðàöûÿ.

Ïðýì³þ Áàãóøýâ³÷à àòðûìà¢ Ñÿðãåé Àáëàìåéêà

30 ñàêàâ³êà Áåëàðóñê³ ÏÝÍ-öýíòð àáâÿñö³¢ âûí³ê³ Ïðýì³³ Ôðàíö³øêà Áàãóøýâ³÷à, ÿêàÿ ¢ðó÷àåööà çà íàéëåïøóþ ã³ñòàðû÷íóþ ïðîçó. Ëà¢ðýàòàì ñòà¢ äîêòàð ã³ñòàðû÷íûõ íàâóê Ñÿðãåé Àáëàìåéêà çà êí³ãó "Êàë³íî¢ñê³ ³ ïàë³òû÷íàå íàðàäæýíüíå Áåëàðóñ³". Êí³ãà âûéøëà ¢ ñåðû³ "Á³áë³ÿòýêà Ñâàáîäû". Ó êí³çå Àáëàìåéêà ïà-íîâàìó ïàãëÿäçå¢ íà ðîëþ ³ çíà÷ýííå ê³ðà¢í³êà àíòûðàñåéñêàãà âûçâîëüíàãà ïà¢ñòàííÿ 1863-64 ãàäî¢.

lit-bel.org.

pawet.net

Лёс беларускай мовы можа быць вырашаны ў гэтым годзе

Зараз у нашай краіне ідзе гаворка аб так званай канстытуцыйнай рэформе. Хто толькі пра яе не гаворыць у СМІ, на розных форумах, сайтах і стрымах.

Адно з самых балючых пытанняў, гэта колькі дзяржаўных моваў павінна быць у будучай дэмакратычнай Беларусі. Адна ці дзве? Дарэчы. У свой час Бабарыка гаварыў пра тры мовы: беларускую, рускую і англійскую. Пасля таго, як у жніўні мінулага года да мірнага беларускага супраціву далучылася масава рускамоўнае насельніцтва нашай краіны, якое адразу прызнала нацыянальную сімволіку як сваю, але пераходзіць на беларускую мову ў іх вялікага жадання не было, яны зноў, як у далёкім ужо 1995 г., сталі на пазіцыі тых, хто пад уплывам Крамля навязаў краіне так званае двухмоўе. Наіўныя людзі верылі, што ў Беларусі будзе ідэальная сітуацыя, пра якую калісьці казаў старшыня ВС БССР Дземянцей: "У нас, хто как хочат, тот так і гаварыт".

У выніку ж разгарнулася татальная русіфікацыя ва ўсіх сферах грамадскага жыцця. Асабліва ў адукацыі і сістэме дзяржаўнага кіравання. Гэта вельмі падабалася Крамлю, які не шкадаваў грошы і ўсяляк падтрымліваў і зараз падтрымлівае русіфікатараў. Уладзімір Пуцін вылучыў асобную канцэпцыю "русского мира", дзе ёсць асобныя праграмы падтрымкі спачатку грашыма, а потым і зброяй так званага "русскоязычного населения". Гэта ідэя лягла ў абгрунтаванне анексіі Крыма і вайны на Данбасе. Цікава, што пасля ўмяшальніцтва Пуціна ў армяна-азербайджанскі канфлікт у непрызнанай армянскай рэспубліцы Арцах (Нагорны Карабах) з'явілася яшчэ адна дзяржаўная мова - руская. Такая сітуацыя зараз у Абхазіі і Паўднёвай Асеціі.

Пра дзве дзяржаўныя мовы на Беларусі зараз гаворыць каманда Ціханоўскай, блогерка і палітык Вольга Карач, прыхільнікі новай партыі "Вместе" і іншыя аматары "великого и могучего языка и великой культуры".

Прыводзяць прыклады двухмоўя ў Бельгіі і Ірландыі, і нават Індыі, ужо не кажучы пра Швейцарыю. Але ў Бельгіі жывуць два народы - валоны і фламандцы, і таму ў іх дзве дзяржаўныя мовы. Кожны швейцарскі кантон мае адну мову, на якой і гаворыць. Урад Ірландыі траціць вялікія сродкі, каб хоць неяк захаваць сваю родную мову, але яна паступова знікае і асаблівай перспектывы на захаванне не мае.

А што мы маем зараз у Беларусі? Мы адна з самых монанацыянальных краін Еўропы, бо беларусы складаюць у нас больш за 80 % насельніцтва. На апошнім перапісе, нягледзячы на 25 год русіфікацыі, больш за 50 % грамадзян Беларусі назвалі роднай мовай беларускую, прычым акрамя беларусаў, гэта і палякі, і рускія, і татары, і яўрэі. Насельніцтва краіны забольшага разумее беларускую мову, бо вывучала яе ў школе.

Доўгі час крыніцай захавання беларускай мовы была наша вёска. Але зараз яна імкліва выміраe, і мы сталі адной з самых урбанізаваных нацый у Еўропе. Толькі ў Мінску жыве 2 млн. чалавек. Але дзеці ў Мінску і вялікіх гарадах, асабліва ў малым узросце (3-6 гадоў), ужо зусім не разумеюць беларускай мовы, а калі яны ідуць у рускамоўную школу, то беларуская мова там для іх чужая, замежная і, галоўнае - непатрэбная, бо ўсе ВНУ краіны рускамоўныя.

Цалкам рускамоўныя войскі, суды, міліцыя і амаль увесь дзяржаўны апарат.

Таму калі мы пакінем дзве дзяржаўныя мовы, то за бліжэйшыя 25 год у нас застанецца адна дзяржаўная мова, і, вядома, не беларуская.

Калі за гэты час нас не захопіць Расія, то нас чакае лёс нават не Ірландскай рэспублікі, але, бадай, лёс Белфаста (Паўночнай Ірландыі), якая належыць Брытаніі, а мова ірландцаў там у поўным заняпадзе.

Таму, калі мы хочам жыць, як у Чэхіі, Даніі, Славакіі, Галандыі, мы павінны вярнуць беларускай мове, як адзінаму фактару існавання самастойнай беларускай нацыі, статус адзінай дзяржаўнай мовы. У Канстытуцыю можна запісаць пункт, што статус выкарыстання рускай і іншых замежных моў у краіне вызначаецца асобным законам. Гэты закон у нас існуе з 1990 г. і называецца "Закон аб мовах у Рэспубліцы Беларусь". Яго трэба ўдасканаліць і дапрацаваць. Там запісана, што на пераход да беларускай мовы патрэбна 10 год. Але павінны быць запіс, што ўсе дзяржаўныя чыноўнікі павінны здаваць пры прыходзе на службу абавязковы экзамен на веданне беларускай мовы, а на пэўных пасадах і англійскай. (Як, дарэчы, у Ірландыі)

У адпаведнасці з вынікамі апошняга перапісу з 2022 году не менш, чым 50 % усіх школ і ВНУ краіны перавадзяцца на беларускую мову навучання. Кожны беларускамоўны грамадзянін краіны мае права ва ўсіх сферах жыцця карыстацца беларускай мовай на роўных правах з рускамоўнымі грамадзянамі.

Асноўная мова дзяржаўнага апарата краіны - беларуская. Аднак на працягу 10 гадоў па пісьмовай просьбе рускамоўных грамадзян краіны яны могуць карыстацца рускай мовай у перапісцы з чыноўнікамі, у судах, банках і іншых дзяржаўных структурах, навучацца на рускай мове ў школах і ВНУ.

Закон аб мовах пасля прыняцця Канстытуцыі можна вынесці на грамадскае абмеркаванне, каб удасканаліць яго асобныя палажэнні.

Ганаровы старшыня ТБМ Алег Трусаў.

Зварот да сяброў рэспубліканскай Рады ТБМ імя Ф. Скарыны

Высокашаноўныя і высокаадказныя сябры Рады ТБМ! На спецыяльным пасяджанні Рады ТБМ афіцыйна заявіце народу Беларусі галоўны лозунг дзейнасці ТБМ: **"За адзіную дзяржаўную беларускую мову ў Беларусі!"**

Звяртаюся да Вас шчыра з просьбай, а ні ў якім разе не з крытыкай, асэнсаваць хібную стратэгію дзейнага кіраўніцтва ТБМ па абароне беларускай мовы, прадстаўленую ў Звароце да грамадства "Наша задача - зрабіць беларускую мову адной з паўнапраўных моў аб'яднанай Еўропы" ("Наша слова" № 12, 24.03.21 г.). Еўропа ўспрымае нашае беларускае канстытуцыйнае двухмоўе як роўнасць "паўнапраўных моў". Канстытуцыйнае двухмоўе ў цывілізаваных краінах успрымаецца як рэальная роўнасць. Хопіць ТБМ быць бэк-вакалістам нашаму канстытуцыйнаму двухмоўю Прэзідэнцкай вертыкалі. Час паказаў, што яно смяротэльнае для беларускай мовы. Толькі адзіная дзяржаўная беларуская мова ёсць шлях для яе выратавання. Таму галоўныя стратэгія і тактыка: **за адзіную дзяржаўную беларускую мову**!

Абгрунтаванне. Гвалтам накінутае на нашу вольную і незалежную дзяржаву ярмо рускамоўнай татальнай русіфікацыі падвяло беларускую мову і яе стваральніка і носьбіта - беларускі народ да вымірання: лінгвацыду і этнацыду. Падаю навуковыя тэрміны: *"Лінгвацыд (літар. "мовазабойства" ці глотафагія) - комплекс мер адміністрацыйна-палітычнага, а таксама эканамічнага характару, накіраваных на выкараненне мовы, звычайна ў рэгіёнах яе спрадвечнага распаўсюду. Этнацыд (ад грэц. etnos - народ і лат. caedo - забіваю) - палітыка знішчэння нацыянальнай ідэнтычнасці, самасвядомасці народа". "Этнацыд можа праводзіцца як праз палітыку асіміляцыі, так і падчас станаўлення новых нацый праз знішчэнне ці змену самасвядомасці старых".*

Уладная Прэзідэнцкая вертыкаль адразу пасля ўсталявання сваёй улады адмяніла артыкул Канстытуцыі 1994 года аб адзінай дзяржаўнай беларускай мове і ўвяла так званае двухмоўе. Пачалося выцісканне беларускай мовы з усіх сфераў дзяржаўнага і грамадскага жыцця мірна-агрэсіўнай русіфікацыяй, самой беларускай дзяржавай, што не магчыма асэнсаваць. Вынік "двухмоўя": на сёння стан беларускай мовы катастрафічны. Беларускі народ на сваёй гістарычна-этнічнай зямлі, адзіны народ сярод народаў былога СССР, стаў бязмоўны ў сваёй роднай этнічнай беларускай мове. І адзіны народ, які пагадзіўся цярпець шалёную русіфікацыю, што праводзіць дзейная ўлада пад прыкрыццём смяротэльна-забойчага канстытуцыйнага так званага двухмоўя.

"Наша слова" апошнія гады неаднаразова гаварыла з чытачамі аб трагічным стане беларускай мовы ў Беларусі, уносіла канкрэтныя прапановы па яе выратаванні і беларусаў, як нацыю, ад вымірання. Для прыкладу артыкул "За адзіную дзяржаўную беларускую мову" ("Наша слова" № 13, 25.03.20 г.). Успомніце 13 і 14 з'езды ТБМ, на якіх уносіўся праект "Аб адзінай дзяржаўнай беларускай мове". На дзіва, ён не быў ўключаны ў парадак дня з'езда.

У праекце **"Беларуская мова як адзіная дзяржаўная - галоўны гарант рэальнага суверэнітэту нашай Бацькаўшчыны"** прапаноўвалася (галоўнае):

"а) аднавіць дзейнасць гістарычных па сваім значэнні законаў аб мовах, прынятых дэпутатамі БССР. Гэта "Закон Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі Аб мовах у Беларускай ССР" (26 студзеня 1990 г.), "Пастанова Вярхоўнага Савета Беларускай ССР Аб парадку ўвядзення ў дзеянне закона Беларускай СССР Аб мовах у Беларускай ССР" (26 студзеня 1990 г.) і "Закон Аб дапаўненні артыкула 68 Канстытуцыі Беларускай ССР"(26 студзеня 1990 г.);

б)альбо у бліжэйшы час прыняць новы Закон аб адзінай дзяржаўнай мове - беларускай".

На жаль, гэты праект (да 13 і 14 з'ездаў ТБМ) ужо сёння стаў гістарычным артэфактам для ацэнкі ролі канстытуцыйнага двухмоўя і нашай (і маёй) дзейнасці-бяздзейнасці ТБМ у барацьбе за адзіную дзяржаўную беларускую мову.

Мэта адукацыйна-выхаваўчай работы ТБМ: *беларускі народ павінен мець цвёрдае перакананне, што панаванне рускай мовы ў сучаснай Беларусі, гэта не гістарычная непазбежнасць, не добраахвотны выбар рускай мовы нашымі прашчурамі, а вынік свядомай, сістэмнай дзяржаўнай русіфікатарскай палітыкі на працягу больш, чым двух стагоддзяў, ад якой, на вялікі жаль, Прэзідэнцкая вертыкаль не адышла і па-сёння.*

Мікола Савіцкі,
прафесар.

На Беларускай чыгунцы пабольшала беларускай мовы

На Беларускай чыгунцы зацверджаны тыпавыя тэксты інфармавання пасажыраў на вакзалах, станцыях і прыпынках. Як стала вядома *"Палескай Вясне"*, загад па іх зацвярджэнні падпісаў 25 лютага першы намеснік начальніка БЧ Іван Шылаў.

У дакуменце кіраўнікам аддзяленняў чыгункі загадваецца забяспечыць з першага красавіка трансляцыю абвестак на ўсіх станцыях і прыпынках на беларускай мове. У цягніках рэгіянальных ліній абвесткі па-беларуску гучалі ўжо некалькі гадоў. Цяпер правіла распаўсюдзілася і на цягнікі міжрэгіянальных ліній.

Àáóäæàíû âÿñíîé äç³âîñíû ñïåâ

Âÿñíà, Ðàäç³ìà, ìàöÿðûíñêàÿ ëàñêà, ïÿø÷îòà, ì³ëîñöü. Àäâå÷íûÿ òýìû, ÿê³ÿ ãðýþöü ñýðöà. Âÿë³êäçåíü. Ñâÿòà Äàáðàâåø÷àííÿ Ïðàñâÿòîé Áàãàðîäç³öû. Ìàë³òâà çà Áåëàðóñü.

Öóäî¢íûì áû¢ 7 êðàñàâ³êà êàíöýðò ëà¢ðýàòà àãóëüíàíàöûÿíàëüíàãà êîíêóðñó "Ý¢ðûäûêà" ³ ³íøûõ, ñïÿâà÷ê³ àääçåëà Áåëäçÿðæô³ëàðìîí³³ äëÿ äçÿöåé ³ þíàöòâà Ãàë³íû Ñàêîëüí³ê. Ó êàíöýðöå ¢çÿë³ ¢äçåë Àíäðýé Äçÿðãàé (êëàðíýò), Íàòàëëÿ Çì³òðîâ³÷ (öûìáàëû), Òàööÿíà Ëÿñóí (ôàðòýï³ÿíà), à òàêñàìà þíàÿ Â³òàë³íà, äà÷óøêà àðòûñòê³. Íàñâÿöå ïðûñóòí³÷àëà êàìïàç³òàð Àë³íà Áåçàíñîí.

Ïóáë³êà áûëà ¢çàõàïëåíà àä óçâûøàíàé, ãóñòî¢íàé, ìÿëàé Ãàë³íû Ñàêîëüí³ê, ÿêàÿ ïðàâÿëà öóäî¢íû êàíöýðò "Ñâÿòëî ðîäíàãà äîìó", äçå ïðàãó÷àë³ òâîðû áåëàðóñê³õ êàìïàç³òàðà¢ - À. Áåçàíñîíà, Ã. Ãàðýëàâàé ³ ³íøûõ, ïåñí³ íà ñëîâû Ì³õàñÿ Áàøëàêîâà, Óëàäç³ì³ðà Ñÿðãåÿíê³. Ìàöÿðûíñêàÿ ïÿø÷îòà, âÿñíà, êàõàííå - àäâå÷íûÿ òýìû, ÿê³ÿ õâàëþþöü ñëóõà÷î¢. Äûÿïàçîí òâîðà¢ ñïÿâà÷ê³ âåëüì³ ðàçíàñòàéíû - ³ äóõî¢íûÿ, ³ ë³ðû÷íûÿ, ³ æàðòà¢ë³âûÿ ñïåâû.

Äà¢í³ì ç'ÿ¢ëÿåööà ñóïðàöî¢í³öòâà Ãàë³íû Ñàêîëüí³ê ç êàìïàç³òàðàì Àë³íàé Áåçàíñîí, øòî íàëåæûöü äà òâîðöà¢, ÿê³ì óëàñö³âû ãëûáîêàÿ çàõîïëåíàñöü äóõî¢íûì³ òýìàì³ ³ âîáðàçàì³, ïîøóê íîâûõ ôîðì ³ æàíðà¢, ýêñïðýñ³¢íàñöü ìóçû÷íàé ìîâû.

"Незабыўны аўтограф на памяць аб канцэрце ад лаўрэата агульнанацыянальнага конкурсу песні Ганны Герман "Эўрыдыка" неверагодна абаяльнай уладальніцы срэбнага голасу Галіны Сакольнік атрымала на памяць. Уладальніца чароўнага меца-сапрана так замілавана выконвае музычныя творы на вершы беларускіх паэтаў, што кранае глыбінныя струны душы і падымае да вяршынь любові і адухоўленасці, пяшчоты і нацыянальнай самабытнасці. Словы глыбокай павагі і ўдзячнасці спявачцы і ўсім артыстам, хто мае дачыненне да цудоўнага дзейства", - àäàçâàëàñÿ àá ïàäçå³ ïàýòêà ³ ìàñòà÷êà, ñÿáðà Ñàþçà áåëàðóñê³õ ï³ñüìåíí³êà¢ Ñâÿòëàíà Ðàìàíàâà.

Ý. Äçâ³íñêàÿ,
фота аўтара.

Âåë³êîäíûÿ ñïåâû äîðàöü íàäçåþ

Âÿäîìû îïåðíû àðòûñò ²ëëÿ Ñ³ëü÷óêî¢, ëà¢ðýàò øìàòë³ê³õ ì³æíàðîäíûõ êîíêóðñà¢, ÿê³ ñòâàðà¢ âûñàêàðîäíûÿ âîáðàçû, âûêîíâàþ÷û ãàëî¢íûÿ ìóæ÷ûíñê³ÿ ðîë³ ¢ ïàñòàíî¢êàõ "²ëàíòà", "×àðî¢íàÿ ôëåéòà", "ß¢ãåí³é Àíåã³í", "Òðàâ³ÿòà", "Ñåâ³ëüñê³ öûðóëüí³ê", ó êàñòðû÷í³êó áû¢ âûìóøàíû ñûñö³ ç Íàöûÿíàëüíàãà Àêàäýì³÷íàãà Âÿë³êàãà òýàòðà îïåðû ³ áàëåòà, àëå ïðàöÿãâàå ñëóæûöü ñâà³ì òàëåíòàì áåëàðóñêàìó íàðîäó. Âîñåíí þ ¸í çàï³ñà¢ ìîöíû êë³ï ç ïåñíÿé "Ìàãóòíû Áîæà", óçðóøëüí³÷à¢ ó â³äýà-çâàðîòå äçÿ÷à¢ êóëüòóðû.

Ïàñëÿ ïàäçåé³ äà áàöüêî¢ ó Çëó÷àíûÿ Øòàòû Àìåðûê³ ñïàäàð ²ëëÿ âÿðíó¢ñÿ ¢ Ìåíñê ³ ïðàöÿãâàå íåñö³ äóõî¢íàå ìóçû÷íàå ñëóæýííå ¢ åâàíãåëüñêàé öàðêâå "Ñâÿòîé ²ñö³íû". Òóò àðòûñò âûñòóï³¢ ñà ñï³âàì³ íà Âÿë³êäçåíü ðàçàì ç ãðóïàé ìóçû÷íûõ ñëóæýöå¢.

Àäíîðàíû àðòûñò ç'ÿ¢ëÿåööà ¢ëàäàëüí³êàì ìåäàëÿ Ôðàíöûñêà Ñêàðûíû (2015), ëà¢ðýàòàì III ïðýì³³ Ì³æíàðîäíàãà êîíêóðñó âàêàë³ñòà¢ ó ã. Ïîðòàô³í³ (²òàë³ÿ, 2017), äûïëàìàíòàì, óëàäàëüí³êàì Belvedere Preis ³ Helikon Preis XXX Ì³æíàðîäíàãà êîíêóðñó âàêàë³ñòà¢ ³ìÿ Ãàíñà Ãàáîðà "Áåëüâåäýð" (À¢ñòðûÿ, Âåíà, 2011 ã.), ëà¢ðýàòàì I ïðýì³³ ÕÕ² Ì³æíàðîäíàãà êîíêóðñó âàêàë³ñòà¢ ³ìÿ Ì. Øíàéäýð-Òðíà¢ñêàãà (Ñëàâàê³ÿ, ã. Òðíàâà, 2010 ã.), ëà¢ðýàòàì I ïðýì³³ I Ì³æíàðîäíàãà êîíêóðñó âàêàë³ñòà¢ ³ìÿ Ì. Ìàãàìàåâà (Ðàñ³ÿ, ã. Ìàñêâà, 2010 ã.) ³ ³íøûõ ì³æíàðîäíûõ êîíêóðñà¢.

Ñïàäàð ²ëëÿ ¢ ì³íóëûì ãîäçå áû¢ àäíûì ç ãåðîÿ¢ êí³ã³ "Ë²Í²² ÑÂßÒËÀ", ÿêàÿ âûõîäç³ëà ¢ âûäàâåöòâå "Êí³ãàçáîð". Ìû ãóòàðûë³ ñà ñïàäàðîì ²ëë¸ì ó ÷ýðâåí³ ì³íóëàãà ãîäà ³ âîñü çíî¢ àäàáûëàñÿ íîâàÿ ñóñòðý÷à.

- Спадар Ілля, у Вашай сям'і захоўваюцца трывалыя традыцыі веры. Падзяліцеся, калі ласка, гэтым досведам.

- Ãýòûÿ òðàäûöû³ ³äóöü àä ìà¸é ïðàáàáóë³ Ìàðôû. Ó â¸ñöû Âÿçüìà Ìàã³ë¸¢ñêàé âîáëàñö³ ³ñíàâàëà ç ïà÷àòêó ÕÕ ñòàãîäççÿ åâàíãåëüñêàÿ öàðêâà. Ó êàíöû 20-ûõ ãàäî¢ ïà÷àë³ñÿ ðýïðýñ³³ ñóïðàöü âåðí³êà¢. Ìàÿ ïðàáàáóëÿ çàõàâàëà âåðó ³ ïåðàäàëà ñâà³ì ÷àòûðîì äçåöÿì. Ìîé ïðàäçåä ²âàí Áàðûñàâ³÷ çàã³íó¢ ó 1941 ãîäçå ïàä Ñìàëåíñêàì. Ïðàáàáóëÿ Ìàðôà íå âûõîäç³ëà áîëüø çàìóæ, âûõî¢âàëà äçÿöåé àäíà. Äçåö³ âûðàñë³ ñâÿäîìûì³ õðûñö³ÿíàì³, íàäçåéíûì³ ëþäçüì³, ó ³õ - øìàòäçåòíûÿ ñåì'³. Ìîé äçåä ß¢ãåí³é ²âàíàâ³÷ Ñ³ëü÷óêî¢ ñòà¢ ïàñòàðàì åâàíãåëüñêàé öàðêâû ¢ Ñëóöêó ¢ 60-òûÿ ãàäû. Àëå ¢ Õðóø÷î¢ñê³ÿ ÷àñû ãàíåííÿ àäðàäç³ëàñÿ íà âåðí³êà¢. Ó 1961 ãîäçå áûëî ïðûíÿòà çàêàíàäà¢ñòâà ïðà ðýë³ã³éíûÿ êóëüòû, ³õ öàðêâà áûëà ïàäçåëåíà (÷àñòêà ÿå ïàéøëà íà ñàñòóï³ê³ ¢ëàäàì, à ÷àñòêà çàñòàëàñÿ "êàòàêîìáíàé").

Äçåä áû¢ äàâîë³ ÷ûíû àñóäæàíû ïà àðòûêóëå "Çà àíòûñàâåöêóþ ïðàïàãàíäó ³ ïàêë¸ï íà ñàâåöêóþ ðý÷à³ñíàñöü", ïà ÿê³ì ¸í àòðûìà¢ ïà 5 ³ 10 ãàäî¢ çíÿâîëåííÿ. Äçåö³ ÿãî, ó òûì ë³êó, ìîé òàòà, âûðàñë³ áåç áàöüê³. ß ¢äçÿ÷íû ñâàéìó äçåäó çà ìàðàëüíû ïðûêëàä. ¨í çðàá³¢ ñâîé âûáàð íà êàðûñöü Áîãà, íå çäðàäç³¢ ñâàå³ì ïåðàêàíàííÿì. ¨í æûâå çàðàç ¢ Ñëóöêó, çàõî¢âàå æûâû ñâåòëû ðîçóì, ïàñòàÿííà ÷ûòàå Á³áë³þ, ¸í - ÿðê³ ñóðàçìî¢öà. ß ïàìÿòàþ, ÿê ç³ ìîâû ì³ âå÷àðàì³ ì³ åäç³ë³ çà ãîðàä íà ðýïåòûöû³ öàðêî¢íàãà õîðà, ÿê ááàãàñëóæýííà ðàçãàíÿëà ì³ë³öûÿ. Ìàìó âûêëþ÷ûë³ ç òðýöÿãà êóðñà ³íñòûòóòà. Öÿïåð ãýòà ¢ñ¸ ¢ ì³íóëûì. Àëå ÿ âûðàñ ó àòìàñôåðû, êàë³ òðýáà ìåöü ìàðàëüíûÿ àðûåíòûðû ¢ æûööÿ³ áûöü ãàòîâûì

çà ³õ àäêàçâàöü.

Ìîé äçåä íå àçëîá³¢ñÿ ñóïðàöü òûõ, õòî ÿãî ïðûöÿñíÿ¢, ó ³ì àä÷óâàåööà ëàñêà Áîæàÿ. Ç ÿãî ÿ áðà¢ ïðûêëàä òðûâàëûõ ìàðàëüíûõ ïàñòàâà¢. Ó ìÿíå ¢ ñÿì'³ ¸ñöü òàê³ÿ êðýìåí³, äîáðûÿ ïðûêëàäû äëÿ ìÿíå!

- І голас таксама дастаўся ад іх?

- Ìàÿ áàáóëÿ Àëåíà Ì³òðàôàíà¢íà Ñ³ëü÷óêîâà âåëüì³ äîáðà ñïÿâàëà, ³ ìîé ïðàïðàäçåä Áàðûñ áû¢ çàïÿâàëàì ó ïàëêó ¢ Ïåðøóþ ñóñâåòíóþ âàéíó. ¨í ñïÿâà¢ òàê, øòî íà äðóã³ì áàêó Äðóö³ áûëî ÷óòíî. Ãîëàñ - ãýòà Áîæû äàð, ³ òðýáà ïðûêëàäàöü íàìàãàíí³, êàá ðàçâ³âàöü ÿãî. ß âûðàñ íà ðýïåòûöûÿõ öàðêî¢íàãà õîðó. Ðýïåòûöû³ ëàäç³ë³ñÿ ¢ Âî¢êàâ³÷àõ ïàä Ìåíñêàì, áàöüê³ áðàë³ ìÿíå ç ñàáîé, ³ø ë³ ïåðøûÿ äâà ê³ëàìåòðû àä ñòàíöû³. Òàäû ÿ ïåðøû ðàç ñóñòðý¢ñÿ ç ìóçûêàé. ß ¢äçÿ÷íû Áîãó çà ñÿì'þ, çà áàöüêî¢, ÿê³ÿ àääàë³ ìÿíå ¢ ìóçû÷íóþ øêîëó ç ñÿì³ ãîä, ïàäòðûìë³âàë³ ìÿíå ààä-êàöûþ.

- Бацькі далучалі Вас да Слова Божага?

- Ç ìàëåíñòâà ìàìà ÷ûòàëà ìíå äç³öÿ÷óþ Á³áë³þ, ã³ñòîðû³ çàïàë³ ¢ ñýðöà, ïîòûì áûëà íÿäçåëüíàÿ øêîëà, óäçåë ó öàðêî¢íûõ ëåòí³êàõ, íà ÿê³õ ÿ ïà÷à¢ ÷ûòàöü Á³áë³þ ñàìàñòîéíà. Øëÿõ ìîé ç Á³áë³ÿé äî¢æûööà ¢æî 20 ãàäî¢.

Äëÿ ìÿíå Á³áë³ÿ - íàâ³ãàòàð ó æûöö³, ÿêàÿ ìåöü ñ³ñòýìó êààðäûíàò. Ë³÷ó, øòî êîæíàìó áåëàðóñó òðýáà ïðà÷ûòàöü õîöü ðàç ó æûöö³ Á³áë³þ, ³ ç ãýòàãà ìîìàíòó ïà÷àööà äîáðûÿ ïåðàìåíû. Áóäçå äîáðà, êàë³ íàðîä çâåðíåööà äà Ñëîâà Áîæàãà.

- У Вашай біяграфіі быў эпізод, калі Вы адмовіліся ехаць з бацькамі за мяжу і засталіся ў Менску, каб вучыцца ў Кансерваторыі.

- Òàê. Íà ïà÷àòêó 2001 ãîäà áàöüêî¢ ïàâ³ííû áûë³ ïåðàåõàöü íà ïàñòàÿííàå ìåñöà æûõàðñòâà ¢ ÇØÀ, à ¢ ìÿíå çíàéøî¢ñÿ âûäàòíû ïåäàãîã Ï¸òð Âàñ³ëüåâ³÷ Ðûäç³ãåð. Ìû ç ³ì âûðàøûë³, øòî ÿ çàñòàíóñÿ íà Áåëàðóñ³, êàá àòðûìàöü ìóçû÷íóþ àäóêàöûþ, áî ¢ ³íøàé êðà³íå ÿíà áûëà á ïàä ïûòàííåì. Ñàìîé ðàçàì áûë³ ìàå áàáóëÿ ³ äçÿäóëÿ, ö¸öÿ, ÿíû ïàäòðûìë³âàë³ ìÿíå, ³ ÿ íå áû¢ ñàìîòíûì. À äâà ìàå áðàòû ç'åõàë³ ¢ ÇØÀ ³ òàì æûâóöü çàðàç.

Ñïà÷àòêó ÿ çàéìà¢ñÿ ¢ ë³öý³, äçå áû¢ âûêëàä÷ûêàì Ñÿðãåé Ðûãîðàâ³÷ Êîñö³í, (ìîé ïåäàãîã ïà âàêàëå), ñïÿâà¢ ó õîðû. Ó 1999 ãîäçå ¸í àäâ¸ç ìÿíå íà ìîé ïåðøû ¢ æûöö³ êîíêóðñ, íà "Óáåëüñêóþ ëàñòà¢êó". Ó ãýòûì êîíêóðñå ìÿíå ïàáà÷û¢ ³íøû ìîé ïåäàãîã Àäàì Àñìàíàâ³÷ Ìóðç³÷. Ïà çàêàí÷ýíí³ ë³öýÿ ÿ ïàñòóï³¢ äà ÿãî ¢ âó÷ýëüíþ ³ìÿ Ãë³íê³. À ïàñëÿ ÿ ñêîí÷û¢ Êàíñåðâàòîðûþ ¢ Ïÿòðà Âàñ³ëüåâ³÷à Ðûäç³ãåðà ¢ 2005 ãîäçå ³ àñ³ñòýíòóðó ¢ 2007 ãîäçå. Ó 2011 ãîäçå ÿ ïðàéøî¢ ìîëàäçåâóþ ïðàãðàìó Çàëüöáóðãñêàãà ìóçû÷íàãà ôåñòûâàëþ.

- Ваша сям'я таксама шматдзетная?

- Òàê, ó íàñ òðîå äçÿöåé. Ñòàðýéøàìó ñûíó ìû õàöåë³ äàöü ³ìÿ, ÿêîå íÿñå ñýíñ. Ëóêà - ³ìÿ åâàíãåë³ñòà. Ëóöûé - òîé, ÿê³ íÿñå ñâÿòëî. Ëó÷àíà Ïàâàðîö³… Äà÷êó ìû íàçâàë³ Àë³â³ÿ - òàÿ, ÿêàÿ íÿñå ì³ð. Íàøàìó ìàëîäøàìó ñûíó Ëà¢ðýíó äâà ãàäû. Ìàÿ æîíêà Òàööÿíà - ñàë³ñòêà Íàöûÿíàëüíàãà àêàäýì³÷íàãà îïåðíàãà òýàòðà, ìàå ìåööà-ñàïðàíà. Çàðàç ÿíà äàãëÿäàå äç³öÿ.

- Спадар Ілля, прыгадайце, калі ласка, якой была Ваша першая роля ў тэатры.

- Êàë³ êàçàöü ïðà ñòóäýíöê³ òýàòð, ìà¸é ïåðøàé ðîëëþ áûëà ðîëÿ ìóçûêàíòà Øàíàðà ¢ îïåðû "Áàãåìà" Ïó÷ûí³. Âûïóñêíîé ïðàöàé ç Áåëàðóñêàé àêàäýì³³ ìóçûê³ áû¢ "ß¢ãåí³é Àíåã³í". Ëåòàì 2005 ãîäà ìû âûñòóïàë³ ¢ ïàðû ç Þðûåì Ãàðàäçåöê³ì (Ëåíñê³ì), íàì òàäû áûëî ïà 24 ãàäû, ³ ìû áûë³ ÿê ðàç âà ¢çðîñòå ãåðîÿ¢ Ïóøê³íà.

Ìíå ïàøàíöàâàëà ç òûìàì ãîëàñó. Áàðûòîí - òàê³ ãîëàñ, ÿê³ äàçâàëÿå âûêîíâàöü ðîë³ ãåðîÿ¢ ç àðûñòàêðàòû÷íûì³ ðûñàì³, ÿê³ÿ çâû÷àéíà íîñÿöü ôðàê³, íàëåæàöü äà âûøýéøàãà ñâåòó. Ñþæýòíàÿ ë³í³ÿ áàðûòîíà àòðûìàå äà êàíöà îïåðû. Òýíàð óäàðîçíåííå äà ÿãî - çâû÷àéíà ãîëüø ìàëàäû, ³ìïóëüñ³¢íû ïåðñàíàæ, çà¢ñ¸äû ãîðà÷à çàêàõàíû.

- Вы ўдзельнічалі ў шматлікіх конкурсах салістаў за мяжой. Ці лёгка гэта было?

- Ó ìà³ì æûööi áûëî áîëüø çà 25 êîíêóðñà¢. Óñå ÿíû - ÷àñòêà òâîð÷àãà ðîñòó. Ó 15-ö³ ç³õ ÿ áû¢ óÿêàñö³ ïðûç¸ðà¢, ó ³íøûõ âûëÿòà¢ ïàñëÿ ïåðøàãà òóðó. Êðîê çà êðîêàì ñêëàäâà¢ñÿ ìîé ìóçû÷íû ë¸ñ. Êàá òàâàðûöü óàãóëüíåíà¢ðàïåéñê³ì êàíòýêñòå, òðýáà åçäç³öü, ñëóõàöü, àäòî÷âàöü ìàéñòýðñòâà. Êàë³ ìàëàäû ñïÿâàê õî÷à ðàçâ³âàööà, ¸í ïàâ³íåí ðàá³öü ³íâåñòûöû³ ¢ ñâîé òàëåíò. Íà êîíêóðñàõ ìû âó÷ûìñÿ àäç³í àä àäíàãî.

- Раскажыце, калі ласка, пра Ваш удзел у оперных пастаноўках за мяжой. Вы ўвасабляеце на сцэне сферу высокіх пачуццяў.

- Ó ì³íóëûì ãîäçå ÿ íàâåäâà¢ Òóëóçó ¢ Ôðàíöû³. Òàì ó ñòàðýéøûì òýàòðû Äþ Êàï³òîëü, ÿêîìó áîëüø çà 300 ãàäî¢, ÿ ¢äçåëüí³÷à¢ ó ïàñòàíî¢öû "Ëþáî¢íû íàïîé" Äàí³öýö³. Äóìàþ, øòî âîñåíííþ çíî¢ óäàñöà âûéñö³ íà ñöýíó ¢ Ôðàíöû³.

- Вы бралі чынны ўдзел у святкаваннях 200-гадовага юбілея Станіслава Манюшкі. Што гэта значыла для Вас?

- Ìàíþøêà - íàø ãîíàð. Ìîæíà ñêàçàöü, ñàìû çíàêàì³òû ì³í÷óê ó ñâåöå! Ó Ìåíñêó ¸í âó÷ûó¢ñÿ, ïðàöàâà¢.

Ìû ç Â³êòàðàì ²âàíàâ³÷àì Ñêîðàáàãàòàâûì ³ Áåëàðóñêàé êàïýëàé ïðààâîäç³ë³ öûêë ³ì ïðýç "×ûòûðû ñòàãîäçç³ áåëàðóñêàé âàêàëüíàé òðàäûöû³," ó ÿê³ì öýëàÿ ÷àñòêà áûëà ïðûñâå÷àíà Ñòàí³ñëàâó Ìàíþøêó. Ç Àëÿêñååì Ôðàëîâûì ó íåêàëüê³ ãàäàõ ìû âûêîíâàë³ ïðàãðàìó "Õàòí³ ñïå¢í³ê Ñòàí³ñëàâà Ìàíþøê³".

- Спадар Ілля, зараз артысты перажываюць няпросты час.

- Òàê. Ìíîã³ÿ òýàòðû ¢²òàë³³, Ôðàíöû³ çà÷ûíåíû ïà ïðû÷ûíå ýï³äýì³³ êàâ³äó. Àëå äçÿêóþ÷û êóëüòóðû ¢ å¢ðàïåéñê³õ êðà³íàõ àòðûìë³âàþöü äàïàìîãó àä óðàäà¢. Ìû, íà æàëü, òàêóþ äàïàìîãó íå àòðûìë³âàåì.

Ý. Äçâ³íñêàÿ,
фота аўтара.

¹ 15 (1530) 14 ÊÐÀÑÀÂ²ÊÀ 2021 ã. Наша слова

Àëåñü Êðîé

Ãåàãðàô³ÿ çíàêàâûõ ìåñöà¢ ïàìÿö³ ïðà ß. Êàðñêàãà ³ ÿãî ðîäíûõ

Äà 160 ãîääçÿ çäíÿ íàðîäç³íà¢ ³ 90 ãîääçÿ çäíÿ ñìåðö³ (1.01.1861-29.04.1931)

1. Ëàøà (Ààðäàäçåíñê³ ðà¸í). **Ìàëàÿ ðàäç³ìà àêàäýì³êà.** Ó Ëàøû, äçå íàðàäç³¢ñÿ àêàäýì³ê ß¢õ³ì Êàðñê³ ¢ñòàëÿâàíà øûëüàà ¢ ïàìÿöü àá âó÷îíûì íà áûëîé øêîëå, äçå áû¢ àäêðûòû ïåðøû ³ ääç³íû ¢ ÑÑÑÐ ìóçåé àêàäýì³êà 19 ñíåæíÿ 1964 ãîäà. Àïàíàñàì Öûõóíî ³ ÿãî ïàïëå÷³êà³, ó 1992 ãîäçå âûéøà êðàÿçíà¢÷à-á³ÿãðàô³÷íû íàðûñ ïðà ß. Êàðñêàãà "Àêàäýì³ê ç â¸ñ³ Ëàøà". Íàñóïðàöü áûëîãà ìóçåÿ³ øêîëû ñòàÿ¢ äî ì, äçå æûë³ Êàðñê³ÿ.

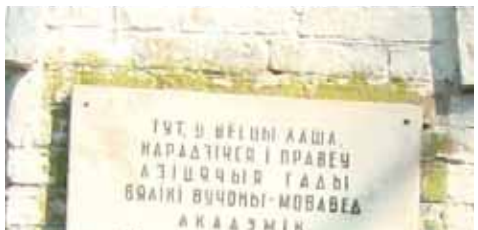

Ôîòà 1. Ëàøà. Ïàìÿòíàÿ øûëüäà íà áóäûíêó, äçå áûëà øêîëà ³ ìóçåé (1964-1992) ß. Êàðñêàãà

2. Ëàøà. Ìîã³ëê³. Óòò ïàä ìåòàë³÷íû êðûæîì, óñòàëÿâàíû ó 1880 ãîäçå äçÿäçûêàì ß. Êàðñêàãà êðàÿçíà¢öàì ²âàíàì Êàðñê³ì, ïàòâàðíû ðîäíûì ß. Êàðñêàãà ïàë³³ ÿãî ìàòóë³ Ìàãäàëåíû. Äçÿêóþ÷û ñóïàäçíÿì íîâûõ çâåñòêàê ïðàõîäíûõ ñâÿòàð Ðûãîð Ïàð÷ýñê³, ÿê³ ïðàâ¸ çàõîâàíû ïàõàâàíû ñâÿòàð Ìàðûíû Ê³åâñêàé ³ Ô¸äàðà Íâå³öêàãà.

Ïà ìåðêâàí³³ Àëÿêñàíäðà Êàðñêàãà, àêðàìÿ Ðûãîðà Ïàð÷ýñêàãà, âåðàãîäíà, íà öûðûì³³ øëÿáó ïðûñóòí³÷à¢ äçÿ÷îê Àíóðûé Â³êåíöüåâ³÷ Êàðñê³ (ðîäíû äçåä ß¢õ³ìà) ³ àé÷ûì Ô¸äàð Íâå³öê³. Íå ìîã íå ïðûñóòí³÷àöü íà òàêîé öûðûì³³ ³ ²âàí Àíóðûåâ³÷ Êàðñê³, ðîäíû áðàò ìàóë³ ß. Êàðñêàãà - Ìàãäàëåíû ³ äçÿäçûêà ß¢õ³ìà Êàðñêàãà, ÿê³ ñëóæû¢ ó Êàïë¸öû, ïîáà÷ Ëàøû.

Ôîòà 4.Çíàéì³òû êðàÿçíàâåö ²âàí Àíóðûåâ³÷ Êàðñê³, äçÿäçûêà ß¢õ³ìà Êàðñêàãà

Ôîòà 2. Ëàøà. Ì îã³ëê³ Êàðñê³õ

Ôîòà 3. Ëàøà. Êàëÿ öàðêâû. Óñû ïàëüí³öà ñâÿòàða Ðûãîðà Ïàð÷ýñêàãà, æîíê³ ³ ñûíà

3. Ëàøà-Áûä÷à-ßòðà-Áÿðîçàâëå-Ìåíñê-Íåæûí-Áàðàíàâ³÷û-Â³ëüíÿ-Öûðûí-Ì³ðàö³÷û-Ñâ³öÿçü. Ïàñëÿ øëÿáó Ìàãäàëåíû Êàðñêàé ³ Ô¸äàðà Íâå³öêàãà ñÿì'ÿ Êàðñê³õ-Íâå³öê³õ ç Ëàøû ç'åõàëà¢ Áûä÷ó (Áàðûñà¢ñê³ ïâåò), à ç 1866 ãîäà - ó ßòðó (Íàâàãàä÷ûíà) íà 13 ãàäî¢, äçå ïðàé øëî äçÿö³íñòâà áóäó÷àãà àêàäý³êà, âó÷îáà ¢ ßòðàíñê³ ïðûõîäñê³ âû÷ûë³ø÷û, äçå ñâÿòàðî ïðû öàðêâå³ ³åðøû ³ íàñòà¢í³êàì ß¢õ³ìà áû¢ Âàñ³ëü ßóøý¢ñê³. Ïàñëÿ àòðûìàíûì ïà÷àòêîâàé äàóêàöû³ ß. Êàðñê³ øýñöü ãàäî¢ âó÷û¢ñÿ ¢ Ìåíñêàé äóõî¢íàé âó÷ýëüí³ (äà 16 ãàäî¢) ³ ÷àòûðû ãàäû ¢ Ìåíñêàé äóõî¢íàé ñåì³íàðû³ (äçå âó÷û¢ë³ñÿ 6 ãàäî¢). Ç Ìåíñêà, âåðàãîäíà, äàá³ðà¢ñÿ ïà ÷ûãóíöû äà ñòàíöû³ Áàðàíàâ³÷û (ï³øà À. Êàðñê³ ¢ "Á³ÿãðàô³³..."), ³ êàëÿ 37 êì (35 â¸ðñò) ³øî¢, ìàã÷ûìà, ïãòàòîþ, ö³ íåðòà ïääâîç³¢, à êàë³ ñÿì'ÿ íàáûëà êàíÿ (ß¢õ³ì ó Ìåíñêó äàâà¢ ïðûâàçíûÿ ¢ðîê³ ³ äàïàìàãà¢ ñÿì'³), òî àé÷ûì, Ô¸äàð Ì³êàëàâ³÷ Íâå³öê³, ìîã ïðûåõàöü íà âîçå íà ÷ûãóíà÷íóþ ñòàíöûþ ïà ß¢õ³ìà. Êàë³ ß. Êàðñê³ âó÷û¢ñÿ ¢ äóõî¢íàé ñåì³íàðû³, òî ÿãî ìàëîäû áðàò ïà÷à¢ âó÷ûöà ¢ Ìåíñêàé äóõî¢íàé âó÷ýëüí³, ³ ÿíû ðàçàì ìàãë³ íàâåäâàöü áàöüêî¢ ó ÷àñ âàêàöûé. Ç êàíöà 1879 ãîäà ñÿì'ÿ ïåðåõàëà íà 11 ãàäî¢ ó Áÿðîçàâàö íà ïà¢íî÷íû ¢ñõîä äà ßòðû, 27 êì (25â¸ðñò).

Àëÿêñàíäð Êàðñê³ ñòâÿðäæàå ïðà ìåíñêàà ñå³íàðûñòà ß. Êàðñêàãà âåëü³ âàæíóþ ðý÷! Àëÿêñàíäð Êàðñê³ ï³øà: *“У тыя гады вызначаецца галоўны інтарэс (цікавасць, захапленне) Яўхіма Карскага- не латынь, не грэчаская, а менавіта родная мова ва ўсёй яе шыраце і гістарычным развіцці”* (Á³ÿðàò³ÿ ß. Êàðñêàãà… Ò. 1, Ñ. 116).

Ó Ìåíñêó, çà 10 ãàäî¢ âó÷îáû ¢ ß.-Êàðñêàãà ïàñòóï³âà ñôàðì³ðàâàíûì ³ âûçíà÷û¢ñÿ ãàëî¢íû ³íòàðýñ (ö³êàâàñöü, çàðàï-ëåíí). Õòî ÿãî íà ãýòà çì³àòûâàâà¢? Âûêëà÷û¢ê³, ñÿáðû ñåì³íàðûñòû, ðîäíû áðàò ìàòóë³ Ìàãäàëåíû, âÿäîìû êðàÿçíàâåö ²âàí Êàðñê³, ö³ íåòà ³íøû? Ö³ ¢ñå ïàòðîõ? Àëå, âàæíà òàêñàì³íøàå - ãýòàå çàõàïëåííå, ëþá¢ äà ðîäíàé ìîâû, ñôàðì³ðàâàëàñÿ ¢ ìàëääîãà ñåì³íàðûñòà ß. Êàðñêàãà ääâîé ðàíà, ää 20 ãàäî¢ ³ ïðàöÿâàëàñÿ ää êàíöà æûööy.

Ïàñëÿ 4 êóðñà¢ (êëàñà¢) äóõî¢íàé ñåì³íàðû³ ¢ 1881 ãîäçå ß. Êàðñê³ âûêàðûñòà¢ àïîøí³ øàíåö, êàá ïàñòóï³öü ó Íåæûíê³ ³íñòûòó (×àð³ãà¢ø÷ûíà), äçå çà áÿñïëàòíûþ àäóêàöûþ òðÿáà áûëî ïîòû äàïðàöàâàííÿ³ 1,5 ãàäû çà êîæíû ãîä âó÷îáû. Êàá íå ïàñòóï¢, òî ìîã áû âÿðíóööà ³ äàâó÷àööà, à íà íàñòóïíû ãîä äçåé³÷àë³ á óçðîñòàâûÿ àá'ìåæàâàíí³. Ïàñòóïàöüí íà ïëàòíóþ âó÷îáó ß. Êàðñê³ ñàáå äàçâîë³öüí íå ìîã. Ç 1885 ãîäà, ïàñëÿ çàêàí÷ýííÿ ³íñóòóòà, ß. Êàðñê³ âûêëàäà¢ ó Äðóãîé Â³ëåíñêàé ã³ìíàç³³ (äçå ïàçíåé âó÷û¢ñÿ Á. Òàðàøêåâ³÷), äà ïåðàõîäó ¢ Âàðøà¢ñê³ ¢í³âåðñ³òýò, áîëüøçà 7 ãàäî¢. Íà Íàâàãàðàä÷ûíå, ó öàðêâå, áûëî âûïàêîâàå çíà¸ìñòâà ³ ïîòû ðàìàíòû÷íàå êàõàííå ç ã³ìíàç³ñòêàé Ñàô³yé, íàâåäâàííå ç áóäó÷àé íÿâåñòàé ¢ 1886 ã. Ì³ðàö³÷ ³ âîçåðà Ñâ³öÿçü (âåðàãîäíà, ¸í òàì ìîã áûöü ³ ðàíåé - ó äçÿö³íñòâå), àòðàêòûéíûõ ìÿñö³í, âååÿíûõ ëåâåíäàì³ ïðà ñëàâóòàãà ïàýòà Äàì³ Ì³öêåâ³÷à ³ ÿãî êàõàíêó Ìàðûëþ Åâðàø÷àêó ç ì¸íòêà Òóãàíà-â³÷û. ßê áà÷û, ñëàâóòàÿ Íâåäðàä÷ûíà øì³òàò áûëî âåëüì³ âàæíûì ïàäçåííåì äëÿ êàíöà æûöÿ.

Ñÿáðû Íâåäðàäñêàé ñóïîëê³ ÒÁÌ çàïëàíàâàë ¢øàíàâöü ³ÿ âêëàäý³êà, çâÿçàíàãà ç Íâåäðàä÷ûíé, óñòàëÿâàíåì öàðêâå áûëà àõðû÷àíà.

4. Íîâû Äâîð-Ãàðîäíÿ-Áóä÷à-Âîë-ìà-Ðàñòî¢ íà Äîíå-Áëÿ÷û-Ñëàáîäêà-Ðýâåëü. Àé÷û ß. Êàðñêàãà Ô¸äàð Íâå³öê³ ïàõîäç³¢ ç Íîâàãà Äâîðà, ïîáà÷ Àäðîäí³. Ñ¸íÿ Ïîëü÷à. Íàðîäæàíû 31 ñàêàâ³êà 1841 ãîäà, ç àááðýÿ¢, ó äàáðýéñòâå çâàë³ Àáðàì³, àõðû÷àíû ¢ 7 äàäî¢ ó Äàðàäçåíñê³ Ñàô³éñê³ ñàáîðû 31ñàêàâ³êà 1848 ãîäà, óæî ÿê Ô¸äàð, çíàõîäç³¢ñÿ ïðû Ãàðàäçå¢íñê³ Áàðûñà-Ãëåáîñê³ êëÿøòàðû íà âûõàâàíí³ äà 1857 ãîäà. Áû¢ ôàêòû÷íà áàöüêàì ß. Êàðñêàì ó. Ñâîé çÿìíû øëÿõ Ô¸äàð Íâ³öê³ ñêî÷û¢ ó â. Áóä÷à áûëîãà Ñëóöêàãà ïàâåòà, ñ¸íÿ Ãàíöâ³öê³ ðà¸í Áåðàñöåø÷ûíû. Ïàðàâàíû êàëÿ öàðêâû. Ìàó³ ß¢õ³ì Êàðñêàãà - Ìàãäàëåíà ç Ëàøû - íàðääç³êàñÿ¢ 1841 ãîäçå. Íàðääç³êà 8 äçÿöåé. ß¢õ³ì Êàðñê³ íàðäàç³¢ñÿ çà ïà¢òàðà ãàäû äà øëþáó ç Ô¸äàðàì Íâå³öê³ì. Ìàãäàëåíà Íâå³öêàÿ ïàì³åðëà ¢ ë³ïåí³ 1902 ãîäà, ïàðàââíà íà ì³ã³ëêàò ¢ Âîëì. Ó Âàëìÿíñêàé öàðêâå çàõàâà¢ñÿ çàï³ñ ïðà ÿå ñì³åðöü 19 ë³ïåíÿ. Ñ¸íÿ Âîëì - àäðàäàðàäâîê, Êîéäíà¢ñê³ (Äçÿðæûíñê³) ðà¸í Ìåíñêàé âîáëàñö³. Ìàã³ëà íàñòà¢ê³àì³ ³ êðàÿçíà¢öàì³ Âàëìÿíñêàé øêîëû ïàêóëü íå çíîëäçåíà ççà âûðàñòàãà íà ì³ã³ëêàõ ëåñ ³ õ³ûçíÿê.

Ïðà Ô¸äàðà Íâå³öêàãà ³ ÿãî âçåöåé äàâåääâåì ñÿ òàêîìà ç äàêó³åíòà¢, ÿê³ÿ çàõî¢âàþöà ïà çååñòêàõ Àíäýÿ Áë³íöà, ó Áóä÷àíêàé ñåëüñêàé á³áë³ÿòÿöû:

“Êëèðîâû âåäî ì îñò è Будчанской Преображенской церкви Слуцкого уезда 3-го Благочиннического округа Минской епархии за 1914 г.

Вдовец с 1902 г. 6-теро детей.

1-ый сын Евфимий, 53 года. Ординар. Проф. в Варшав. университете, род. 1860 г. 20 дек.

2-ой Николай род. 1870 г. 27 Апр. Бугалтером (зачёркнуто, надписано - секретарём) Государственного банка в Ростове на Дону (зачёркнуто, надписано - Харькове - А.Б.)

3-ий Иван род. 1873 г. 11 дек. Священником в селе Блячин Слуцкого уезда.

4-ый Александр род. 1875 г. 20 марта. Начальник (надписано - Помощником) движения по Варшавской (зачёркнуто, надписано - Либаво-Ровен. - А.Б.) линии желез. дороги.

Ôîòà 6. Áðàò àêàäýì³êà ß. Êàðñêàãà Àëÿêñàíäð Ô¸äàðàâ³÷ Íâå³öê³-Êàðñê³. Âàðøàâà. 1898 (ó "ÍÑ" ¹ 2 çà 13.01.2021 áû¢ ïàìûëêîâà ïàçíà÷àíû ÿê ß. Êàðñê³)

Ôîòà 5. Áóä÷à. Ïàõàâàííå Ô¸äàðà Íâå³öêàãà, àé÷ûìà ß. Êàðñêàãà

5-ая дочь Мария род. 1865 г. За священником в с. Слободке Мин. уезда.

6-ая дочь Вера род. 1878 г. 20 мая. Замужем за чиновником в г. Ревель”.

Çãîäíàçãýòû³ çâåñòêà³³, íà 1914 ãîä ñÿñòðà ß. Êàðñêàãà Ìàðüÿ, 1865 ãîäà íàðàäæýííÿ, áûëà ¢ øëþáó çà ñâÿòàðîì ó ñÿëå Ñëàíäêà Ìåíñêàãà ïàâåòà. Òàì ó ÿíà, âåðàãîäíà, íå ìàãëà áûöü ïàõàâàííà ¢ Ëàøû ç íàäï³ñàì íà êðûæû ¢ 1880 ãîäçå, òàêàÿ âåðñ³ÿ äðóêàâàëàñÿ ¢ "ÍÑ" ¹ 3 çà 20.01.2021 ã. À âîñü íîâûÿ çâåñòê³ ïðà Ñëàíäêó ³ ñâÿòàðîê öàðêâû òàãî ïåðûÿó, çâÿçàíûÿ ç ñÿñòðîé ß. Êàðñêàãà âàðòà øóêàöü. Äîâðà, êàë³ äàïàì îãóöü àäøóêàöü "Êë³ðàâûÿ âåäàì³ñò³" Ñëàâîäñêàé öàðêâû òàì³ÿéøûÿ êðàÿçíà¢öû ö³ äàñëåä÷ûê³ á³ÿðàò³³ ß. Êàðñêàà.

(Працяг у наступным нумары.)

Òûäçåíü ïà÷àòêîâûõ êëàñà¢

Ó êðàñàâ³êó 2021 ãîäà ¢ ÑØ ¹ 11 ã. Ë³äû ïðàâîäç³¢ñÿ òûäçåíü ïà÷àòêîâûõ êëàñà¢ "Ì àðàôí åääà¢". Ïðàäìåòíû òûäçåíü ïðàõîäç³¢ ïàä äýâ³çà ì: "Âääû! Òâîð÷àñöü! Ñÿáðî¢ñòâà!"

Ïåääàîâà ì³ áû¢ ñôàðì óëÿâàíû ïðûíöûï ïðàâÿçåíÿ ïðàäìåòíàãà òûäçåíü: êîæíåå äç³öÿ ç'ÿ¢ëÿåöà àêòû¢íûì óàçåëüí³êà ì óñ³ð ïàäçåé òûäíÿ. Âó÷í³ ìàãë³ âûðàáàâàöü ñâåå ñ³ëû ¢ ðîçíûõ â³äàõ äçåéíàñ³: ðàøàöü, ï³ñàöü, ñïÿâàöü, ³ãðàöü íà ì óçû÷íûõ ³ñòðóì åíòàõ, ìàéñòðàâàöü, ôàíòàç³ðàâàöü, ìàëÿâàöü, ïðàïàí¢âàöü (ïðûäó ì ëÿöü) ³ ðàçãàâàöü ñâåå ³¢æî ³ñíûÿ çàä÷û ³ çãàäê³.

Íàâó÷ýíöû 2-4 êëàñà¢ ïðûíÿë³ ¢äçåë¢ ÷ûòàöêàé êàíôåðýíöû³ "Åå㪠ðôñêàÿ êàçêàðîçó ì ïäàêàçêà", ÿêóþ ïàäðûõòàâàëà ³ ïðàâÿëà á³áë³ÿòýêàð Òà ì àðà Çåíþêâ³÷, ó êî íéóðñå íà ëåï àãà ÷ûòàëüí³êà "Ñì àê ðîäíàé ì îâû", àêöû³ "Êí³æê³íà áàëüí³öà", ýòíà-êâ³çå "Ïäà ñòðýõà ì³ ïðàø÷óðà¢", á³áë³ÿ-äàéäæýñöå "Òàÿ ì í³öû Äçåää- Óñÿâååä".

Ïàä÷àñ ïðàä ì åòíàãà òûäíÿ áûë³ ïðàâåäçåíû³ íòýðàêòû¢íàÿ ãóëüíÿ "Òà÷ó ¢ñ¸ åääàöü", êî íéóðñ-ñà÷ûíåíå "Í îâàÿ êàçêà",

³íòýëåêòóàëüíàÿ ãóëüíÿ "Çíà¢öû ïðûðîâû", áë³öòóð³ð "Ëåïøû ì àòýì àòû¢", áðýéí-ðûíã "Çíà¢öû áåëàðóñêàé ì îâû", òâîð÷àÿ ì àéñòýðíÿ "Óì åëûÿ ðó÷ê³".

Óñå ì åðàïðûåì ñòâû ïðàéøë³ ö³êàâà ³ ïàçíàâàëüíà, áûë³ àðûåíòàâàíû íà ì àêñ³ì àëüíåå ðàñêðûöь òâîð÷ûõ ³³íòýëåêòóàëüíûõ ì àã÷û ì ì àñöÿ¢ êîæíàãà âó÷íÿ.

Ì îæíà ç óïý¢íåíàñöþ ñêàçàöü, øòî "Òûäçåíü ïà÷àòêîâûõ êëàñà¢" ïðàéøî¢ ó àòì àñôåðû ñóïðàöî¢í³öòâà ³ ïàêàçà¢ âûñîêóþ âí³êâàñöü ïðàöû íàñòà¢í³êà¢ ïà÷àòêîâûõ êëàñà¢. Êîæíû âó÷àíü çíàéøî¢ ñâàþ í³øó äëÿ ñàì àâûÿ¢ëåíÿ³ àòðû ì à¢ óçíàãàðîäó.

Í à ò à ë ÿ Á³áë³ñ,
намеснік дырэктара па вучэбнай рабоце сярэдняй школы № 11 г. Ліды.

Íàâ³íû Ãåðì àí³³

Ó Ãàðîäíþ ïðûâåçë³ ðàçíû àëòàð äëÿ ê³ðõ³. ßì óáîëüø çà 100 ãàäî¢

Êðîê çà êðîêà ì. Øòî ÿ ø÷ý ï ëàíóþöüàäíàâ³öü¢ ê³ðñå

Àêðàì ñàì îãà àëòàðà, äëÿ êþòàðàíñêàé ê³ðõ³¢ Ãàðîäíþ ïðûâåçë³ ðàçíû àëòàð (àì áî í) ³ õðûñö³ëüíþ (áàïòûñòýðûé). "Í îâàì ó" ðàçíî ì àëòàðó - 113 ãàäî¢. Ó õóòê³ì ÷añå ¢ ê³ðñå çàïóñöÿöü ³ àäðýñòà¢ðàâàíû ñòàðàà¢í³ãàäç³íí³ê.

Àëòàð ìåðêàâàë³ ïðûâåçö³¢ Ãàðîäíþ ÿø÷ý¢ æí³¢í³ 2020 ãîäà³ ¢ñòàëÿâàöü ää Äíÿ îðäää. Ïðàç ïàíäýì³þ ¢ñ¸ äàâÿëîñÿ àäêëàñö³ íà íÿâûçíà÷àíû òýðì³í. Çàðàç ç'ÿâ³ëàñì ìàã÷ûì ìåðû ïåðàñòàðîæûöь ê³ðõ³. Òàì óëòàð, ÿê³ ïðûåçë³ ñ¸ííÿ, äëÿ íàñòàë³âàæíû, - ðàñïàâ¸¢Hrodna.life ïàñòàð ê³ðõ³ Óëàä³ì³ð Òàòàðî³êà¢.

Êàë áóäûíàê âÿðóë³ ñóïîëüí ¢ 1995 ãîäçå, óâåñü ³íòýð'åð ó ³ì áû¢ çí³ø÷àíû. Ãðàì àää ñïðàáóå âÿðóöü ê³ðñå âûãëÿä äçåéíàãà õðàìà.

- Ì û õî÷à ì, êàá ëþäç³, çàõîäçÿ÷û, ðàçó ì åë³, øòî ãýòà íà ì îëåíàå ì åñöà ç áàãàòàé ã³ñòîðûÿé. Ãýòà äàñÿãàåööà çà êîø àðõ³òýêòóðíûõ ýëåì åíòà¢, ³íòýð'åðó, - ïàòëó-ì à÷û¢ ïàñòàð.

Ñòîãàäîâû àëòàð ïðûâåçë³¢ Ãàðîäíþ çãîðàäà Á³òýðôåëüä (Ãåðì àí³ÿ) ïà äàáðà÷ûííàé ë³³ ôîíäó "Ñàþç Ì àðö³íà Ëþòàðà³ Ëþòàðàíñêàÿ öàðêâà Ñÿðýãíÿé Ååðì àí³³" ÿê ï'äàäóíâê. Õðàì, çÿê³ãà¸í ïðûáû¢, áû¢ çáóäâàâàíû¢òî¸ æà÷àñ, øòî ³ãàðääçåíñêàÿ ê³ðõà, ³ âûãëÿääå ãýòàêñà ì à. Ãýòà áû¢ äàð³çî ííû õðà ì, à êàë³ âàéñêî îâþ ÷àñòêó ðàñôàðì àâàë³, ÿãî çàêðûë³. Ôîòàçäû ì êà¢, ÿê âûãëÿäà¢ àëòàð óäàðàçåíñêàé ê³ðñå, íà çàõâàèàñÿ. Õóò÷ýé çà¢ñ¸ ¸íáû¢ ïàäîíáû äà á³òýðôåëüäñêàà, ï'àòëó ì à÷û¢ ïàñòàð.

10 êðàñàâ³êà àëòàð, à ì áî ³ áàïòûñòýðûé âûãðóç³ë³³ ðàç ì ÿñö³ë³¢ ãàðääçåíñêàé ê³ðñå. ßãî ¢ñòàëþþöü ïàñëÿ àôàðì³ëåíÿ íâàáõîäí³ûõ äàêó ì åíöå. Çàðàç ãðóç òðýáà çàïàñàâàíû³ çíàõîäçÿööà¢ ê³ðñå. Ó ¸ àäêðûë³ää ì ûñëîâóþ çî íó ÷àñîâàãà çàõî¢âàíÿ äëÿ ãó ì à³òòðíàãà ãðóçó. ²íàê ÿãî òðýáà çàõî¢âàöü íà ì ûò³, à ãýòà äîñûöü äîðàãà.

Ê³ðõà ïàñòó ïîâà âÿðòàå ñâîé ã³ñòàðû÷íû âûãëÿä. Ó áë³æýé øûõ ïëàíàõ - äàëó÷ûöü äàöûôðáëàòà¢ àäíî¢ëåíû ì åõà³ç ì ñòàðäää¢íÿãà ãàäç³í³êà, çàïóñö³öü ÿãî ³ âûñòàâ³öü äëÿ äÿì à íñòðàòû³.

- Äëÿ íàñ ãýòà âÿë³êàÿ ïàäçåÿ - ãàäç³í³ê áû¢ óòàê³ì ñòàíå, øòî ì û íå ñïàäçÿâàë³ñÿ, øòî ¸í êàë³-íåáóäçü çàïóñö³ööà.

Çðîáÿöü ³ çíåøíþþ ïàäñâàòêó äëÿ áóäûíêà, ïëàíóþöü çàíÿööà¢íóðàíû ì ãàñÿöëåíå. Àðûã³-íàëüíûÿ æûðàíäë³ áû¢ ö³ çí³ø÷àíû, ö³ âûåçåíû, çàñòàë³ñÿ òîëüê³ êðóê³.

Ó ê³ðñå õî÷óöü òàêñà ì ¢çíàâ³öü ñòàðàää¢í³ â³òðæ çà äëòàðî - ì àã÷û ì, íâàò ó íàñòî ïíû ì ãîäçå. Çàðàâëèàñÿ ôàòàãðàô³ÿ 1939 ãîäà, íà ÿêîé áà÷íàÿ ÿãî ÷àñòêà, ï³ñà¢ "Âå÷åðíèé Ãðîäíî". Íà â³òðæû áû¢ âûÿ¢ëåíû ²ñóñ, ÿê³ ³äçå ïà àáëîêàõ íàä ãîðääì. Ë ÿòàðàíñêàÿ ãðà ì ää ¢ Àðîäí³ ñêëàääå êàëÿ 70 ÷àëâåê.

À¡ ÒÀÐ: HRODNA.LIFE.
Ôî òà: Facebook Óëàäç³ì ³ðà Òà òàðí³êàâà.

¹ 15 (1530) 14 ÊÐÀÑÀÂ²ÊÀ 2021 ã.

Наша слова

Ëåàí³ä Ëà¢ðýø

Ãàííà Ïàòîöêàÿ, ï³ñüìåíí³öà, ìåìóàðûñòêà, ìàñòàê

Ãðàô³íÿ Ãàííà Ìàðûÿ Åâà Àïàëîí³ÿ Ïàòîöêàÿ, íàðîäæàíàÿ **Ñêóì³í-Òûøêåâ³÷** (26.03.1779, Âàðøàâà - 16.08.1867, Ïàðûæ) óâàéøëà ¢ ã³ñòîðûþ ÿê ï³ñüìåíí³öà ³ ìàñòà÷êà.

Ãàííà - äà÷êà ïîëüíàãà ë³òî¢ñêàãà ãåòìàíà, âÿë³êàãà ë³òî¢ñêàãà ìàðøàëêà, ãðàôà Ëþäâ³êà Ñêóì³í-Òûøêåâ³÷à (†1809) ³ êíÿç¸¢íû Êàíñòàíöû³ Ïàíÿòî¢ñêàé (1759-1830), ñÿñòðû êíÿçÿ Ñòàí³ñëàâà Ïàíÿòî¢ñêàãà ³ ïëÿìåíí³öû àïîøíÿãà êàðàëÿ Ñòàí³ñëàâà À¢ãóñòà Ïàíÿòî¢ñêàãà. Ó Ë³òâå êàðîëü âûðàøû¢ àáàïåðö³ñÿ íà Òûøêåâ³÷à¢. Àäíó ç ñâà³õ ïëÿìåíí³ö, äà÷êó êíÿçÿ Êàç³ì³ðà Ïàíÿòî¢ñêàãà, êàðîííàãà ïàäêàìîðûÿ, âûäࢠçàìóæ çà Ëþäâ³êà Òûøêåâ³÷à, äëÿ äðóãîé, Òàðýçû, äà÷ê³ Àíäðýÿ Ïàíÿòî¢ñêàãà, à¢ñòðûéñêàãà ôåëüäìàðøàëà, âûáðࢠÂ³íöýíòà Òûøêåâ³÷à, ë³òî¢ñêàãà ðýôåðýíäàðûÿ.

Ñêóì³íû-Òûøêåâ³÷û ñòàðàæûòíû áåëàðóñê³ ðîä ç XVI ñò. ñö³ñëà çëó÷àíû ç Ë³ä÷ûíàé. Ó XVIII ñò. Òûøêåâ³÷àì íà Ë³ä÷ûíå íàëåæàë³ Ðàäóíñêàå, Ýéøûøñêàå, Âàñ³ë³øñêàå, Êàíÿ¢ñêàå ³ Äóá³ñêàå ñòàðîñòâû. Áàöüêà Ãàííû, Ëþäâ³ê Ñêóì³í-Òûøêåâ³÷, öýíòðàì ñâà¸é ðýç³äýíöû³ âûáðࢠìà¸íòàê ó Ãàðîäíà, ÿê³ ¸í àòðûìࢠó ñïàä÷ûíó àä ñâà¸é ñòðûå÷íàé áàáóë³ Ñàëàìå³ Ðàäç³â³ë. Çÿìåëüíàÿ ìà¸ìàñöü Ëþäâ³êà Ñêóì³íà-Òûøêåâ³÷à, ïàäçåëåíàÿ íà äçâå âÿë³ê³ÿ çîíû, ñêëàäàëàñÿ ç 65 â¸ñàê. Äîáðû ãàñïàäàð, òûì ìࢠñâàå ìà¸íòê³ íà âûñîê³ì ãàñïàäàð÷ûì óçðî¢í³. Ãàííà Òûøêåâ³÷, õîöü ³ ãàäàâàëàñÿ ¢ ñâà¸é áåëàñòîöêàé ö¸òê³ Áðàí³öêàé, àëå, áåçóìî¢íà, æûëà ³ ¢ ñÿìåéíûì ãíÿçäçå Òûøêåâ³÷ࢠÃàðîäíà.

Ëþäâ³ê Òûøêåâ³÷ ÷àêࢠïðûåçäó êàðàëÿ ³, ÿê êàæà ìÿñöîâàå ïàäàííå, íà ïðàöÿãó àäíàãî ãîäà ïàáóäàâࢠäðà¢ëÿíû, âåëüì³ ïðûãîæû ïàëàö ó êëàñ³÷íûì ñòûë³ ïà ïðàåêöå àðõ³òýêòàðà Ô. Ýéñåíà. Ïàëàö çâîíêó íå âûëó÷à¢ñÿ í³÷ûì àñàáë³âûì, àëå ¢ñÿðýäç³íå áû¢ áë³ñêó÷à ³ ç äîáðûì ãóñòàì àçäîáëåíû. Íà ¢ïðûãîæâàííå ñÿäç³áû Òûøêåâ³÷ âûäàòêࢠâÿë³ê³ÿ ñóìû, çàïðàøàþ÷û ìàñòàêî¢-äýêàðàòàðࢠ³ ìàéñòðî¢, à òàêñàìà âûï³ñâàþ÷û ìàòýðûÿëû íà¢ïðîñò ç Ïàðûæà. Êàðîëü Ñòàí³ñëࢠÏàíÿòî¢ñê³ ¢ Ãàðîäíà òàê ³ íå ïðûåõà¢, àäíàê áóäûíàê áû¢ çàêîí÷àíû ³, íÿãëåäçÿ÷û íà ãóëüíþ ë¸ñó, äàñòàÿ¢ äà Äðóãîé ñóñâåòíàé âàéíû. Ó á³áë³ÿòý÷íûì ïàêî³ ïàëàöà ìåëàñÿ ÷àòûðû êí³æíûÿ øàôû. Àêðàìÿ á³áë³ÿòýê³, Òûøêåâ³÷û çàõî¢âàë³ áàãàòû àðõ³¢ äàêóìåíòࢠ(ç 1470 ã) óñ³õ óëàäàëüí³êࢠìà¸íòêà ³ ³íøûõ àñîá. Ïàñëÿ 1831 ã. ÷àñòêà êí³ã áûëà ïåðàâåçåíà ¢ Áåëàñòîê ó ²íñòûòóò ïàíåíàê, ÿê³ òàì ñòâàðà¢ñÿ.

Ãàííà Òûøêåâ³÷ ãýòàê ï³ñàëà ïðà ñâàéãî áàöüêó, ïðàöûòóþ âÿë³ê³ ö³êàâàãà òýêñòó, ÿê³ íà¢ðàä ö³ ìîæíà ë³÷ûöü ã³ñòàðû÷íàé êðûí³öàé: *"Падчас апошняга падзелу ён далучыўся да невялікай колькасці асоб, якія адмовіліся падпісаць несправядлівы і зневажальны акт Таргавіцкай канфедэрацыі, прадыктаваны Расіяй. З-за гэтага адважнага ўчынку ўся яго маёмасць была секвестравана, але ён з цвёрдасцю, моўчкі падпарадкаваўся гэтаму суроваму прысуду - выніку яго непахіснай волі і патрыятызму.*

Ãàííà Ïàòîöêàÿ. Ì³í³ÿöþðà Â³íöýíòà Ëýñýðà

Праз некалькі гадоў, каб выклапаціць захаванне старажытнага Літоўскага статута, Вялікае Княства Літоўскае паслала дэлегацыю ў Пецярбург да імператрыцы (ó 1795 ã. - Ë. Ë.). *Дэпутацыя, якая складалася з самых знакамітых вяльможаў, была прынята Кацярынай з чароўнай ветлівасцю, пры дапамозе якой яна так па-майстэрску падкупляла сэрца ... дэпутаты былі ёй запрошаны ўдзельнічаць у пяці бліскучых прыёмах і лічылі сваім абавязкам не прапусціць ні аднаго з іх. І толькі мой бацька з'яўляўся да двара выключна, калі гэтага патрабавалі ўскладзеныя на яго абавязкі.*

Імператрыца, здзіўленая і пакрыўджаная падобнымі паводзінамі бацькі, не магла ўтрымацца, каб не выказаць яму свайго незадавальнення, і рэзка заўважыла, што ён адзін не праяўляе цікаўнасці і не імкнецца ўбачыць усе цуды прыдворных святкаванняў. Не збянтэжыўшыся і як бы прымаючы кінуты яму папрок за выраз адмысловай Божай ласкі, бацька з глыбокім паклонам адказаў, што становішча, у якім знаходзіцца яго краіна, не дазваляе яму хаваць свае журботныя пачуцці і што, на яго думку, не варта азмрочваць бліскучых свят выглядам няўцешнага смутку. Хітрая Кацярына, адразу зразумела, што ўяўляе з сябе гэты чалавек, які адважыўся адказаць ёй падобным чынам і ўсклікнула, што нічым на свеце яна так не захапляецца, як незалежнымі і ўзвышанымі пачуццямі, і дадала:

- Як жанчына, я спачуваю тым няшчасцям, прадухіліць якія мне, як царыцы, перашкаджае суровая палітыка.

І перш чым выйсці, яна адкалола ад пояса малы гадзіннік, аздоблены смарагдамі і падала майму бацьку, просячы яго прыняць гэты падарунак як доказ сваёй незвычайнай павагі і захаплення высакароднымі паводзінамі графа. Пасля гэтага быў зняты секвестр з маёнткаў майго бацькі".

Ñâàþ ìàö³ ìàëàäàÿ ãðàô³íÿ ¢çãàäâàëà ðàçàì ç àïîøí³ì êàðàë¸ì Ðý÷û Ïàñïàë³òàé: *"... я таксама каралеўскага роду ... мая маці была пляменніцай нашага апошняга караля - Станіслава-Аўгуста Панятоўскага. Высакародная фігура гэтага манарха, веліч яго манер, ласкавы і меланхалічны погляд, серабрыстыя валасы і прыгожыя, лёгка прыпухлыя рукі - усё гэта жыве ў маёй памяці. ...*

Мая маці пайшла за каралём у Гародню, куды ён прымушаны быў адправіцца па патрабаванні рускай партыі. І там з акна маленькага пакойчыка, куды мяне пасялілі разам з гувернанткай, я кожную раніцу магла назіраць выезд палоннага караля. Рускія салдаты так напалохалі маё дзіцячае ўяўленне, што патрэбен быў увесь аўтарытэт маці, каб прымусіць мяне пераступіць парог пакоя, - хоць і не без супраціву і слёз з майго боку. ...

Пры іншых абставінах Панятоўскі з годнасцю займаў бы пасад. Яго валадаранне склала эпоху ў навуковых летапісах. Ён уваскрэсіў густ да мастацтва і літаратуры, задушаных уладай саксонскіх курфюрстаў, грубасць якіх спарадзіла па ўсёй краіне пагібельную рэакцыю.

Станіслаў Панятоўскі, наадварот, знаходзіў задавальненне ў высакародных і карысных занятках і амаль увесь свой вольны час праводзіў у коле навукоўцаў і мастакоў. Шырокая і рознабаковая адукацыя злучалася ў ім з вытанчаным густам і розумам, поўным зачаравання. ... Ён меў высакароднае і ўзвышанае сэрца, велікадушна даруваў сваім ворагам, часта не ведаючы межаў сваім дабрадзействам; але прырода, якая гэтак шчодра адарыла яго як чалавека прыватнага, адмовіла яму, як уладару, у тым, без чаго нельга валадарыць: у сіле характару і цвёрдай волі.

Пасля таго, як кароль з'ехаў у Пецярбург, мы вярнуліся ў Беласток, дзе жыла мая цётка, кракаўская кашталянка - удава кракаўскага кашталяна графа Браніцкага і сястра караля Станіслава-Аўгуста Панятоўскага ...".

Àäóêàâàíàÿ, íà÷ûòàíàÿ äçÿ¢÷ûíêà, àäç³íàÿ äà÷êà ¢ ñÿì'³ ³ ñïàä÷ûíí³öà äâóõ âÿë³ê³õ ìà¸ìàñöÿ¢, áûëà çàñâàòàíà ¢ ÷àòûðíàööàöü ãàäî¢ çà ðîäíàãà äçÿäçüêó, ÿê³ ìå¢ óæî êàëÿ øàñö³äçåñÿö³ ãàäî¢. Íà ø÷àñöå, âÿñåëëå íå àäáûëîñÿ.

Õàòíÿÿ àäóêàöûÿ ìàëàäîé ãðàô³í³ áûëà íàñòîëüê³ âûäàòíàé, øòî Àíåòêà (òàê çâàë³ ÿå ¢ ìàëàäîñö³) ë³÷ûëàñÿ ³íòýëåêòóàëêàé âàðøà¢ñê³õ ñàëîíà¢. Ïàííà Òûøêåâ³÷ íàâàò ó áë³ñêó÷ûì àòà÷ýíí³ âûçíà÷àëàñÿ íàäçâû÷àéíûì ðîçóìàì - õóòê³ì ³ çëàñë³âûì, ìåëà äîáðû ãóñò ³ öâÿðîçûÿ ìåðêàâàíí³ àá ðý÷àõ ³ ëþäçÿõ. Àëå ãðàô³íÿ äà êàíöà æûööÿ äàñêàíàëà íå âåäàëà í³ ïîëüñêàé, í³ ôðàíöóçñêàé ìîâà¢, ³ ÿå ïðàâàï³ñ ïàê³äࢠæàäàöü ëåïøàãà.

Çíà÷íà ëåïø ÿíà áûëà àäóêàâàíà ¢ ãàë³íå âûÿ¢ëåí÷àãà ìàñòàöòâà, ó ÿê³ì ìàëàäàÿ ãðàô³íÿ Òûøêåâ³÷ ìåëà ïý¢íû òàëåíò. Ìîäíàìó ¢ òîé ÷àñ ìàëþíêó ïàä÷àñ ÿå çíàõîäæàííÿ ¢ Äðýçäàíå ³ Âåíå ¢ 1795 ã, Àíåòêó âó÷û¢ ôðàíöóçñê³ æûâàï³ñåö ³ ãðàâ¸ð ²ãíàöû Äçþ¢å (1758-1832). Ç 1797 ã. Ãàííà áðàëà ¢ðîê³ ¢ Çûãìóíòà Ôîãåëÿ (1764-1826) - ìàñòàêà ³ êàá³íåòíàãà ðûñàâàëüí³êà êàðàëÿ Ñòàí³ñëàâà À¢ãóñòà ³, âåðàãîäíà, áðàëà òàêñàìà ¢ðîê³ ¢ ßíà Ïÿòðà Íîðáë³íà.

Ãîðø áûëî ç æàíî÷àé ïðûãàæîñöþ, ÿêàÿ, çäàåööà, íå àäïàâÿäàëà âÿë³êàé æàíî÷àé ïðûâàáíàñö³ Àíåòê³. Ìàñòà÷êà, êàëåêöûÿíåðêà, à¢òàðêà ïðàö ïà àðõåàëîã³³ Íàòàëëÿ Ãàííà Ê³öêàÿ ç Á³ñï³íãࢠ(1801-1888), ÿêîé ìàëàäàÿ ãðàô³íÿ íå ïàäàáàëàñÿ, ïàâåäàìëÿëà ¢ ñâà³õ ìåìóàðàõ: *"Вельмі сутулая* (ïà-ïîëüñêó - "garbata", íå âåäàþ, ìîæà ³ ñàïðà¢äû ãàðáàòàÿ, à íå ñóòóëàÿ - *Л. Л.*), *у меру сімпатычная з рэзкай кемлівасцю і нястрыманым фліртам, да трыццаці гадоў яна не магла знайсці дастаткова смелага мужчыну, які б ажаніўся з ёй".* Íàâàò êàë³ ìåðêàâàííå Íàòàëë³ Ê³öêàé áûëî íå âåëüì³ àá'åêòû¢íûì, ÿíî ñâåä÷ûöü, øòî Àíåòêà íå áûëà ïðûãàæóíÿé, ìàã÷ûìà, íå êàðûñòàëàñÿ âÿë³êàé ñ³ìïàòûÿé ñâàéãî êîëà.

"Пад уплывам вялікіх паэтаў мой розум і сэрца былі перапоўненыя нейкім дзіцячым захапленнем. Я марыла пра герояў Расіна ці рыцараў ..., аб глыбокай жарсці, аб раптоўнай сімпатыі, аб вялікіх і высакародных подзвігах ... І я чакала! Але калі ўбачыла, што час праходзіць і не з'яўляюцца ні Брытанік, ні Гансальё Кардуанскі, і нават наўрад ці з'явіцца Грандысан, вырашыла сысці з аблокаў на зямлю, з сумам думаючы, што, хутчэй за ўсё, прыйдзецца, як і ўсім, дзеля прыстойнасці, па разліку выйсці замуж", - ï³ñàëà Ãàííà ïðà ñâàþ ìàëàäîñöü.

27 òðà¢íÿ 1805 ã ó â³ëåíñê³ì êàñö¸ëå ñâ. ßíà àäáû¢ñÿ øëþá Ãàííû Òûøêåâ³÷ ç ãðàôàì Àëÿêñàíäðàì Ñòàí³ñëàâàì Ïàòîöê³ì. Ðàçë³ê çáîëüøàãà àïðà¢äà¢ñÿ: Àëÿêñàíäð Ïàòîöê³ ë³÷û¢ñÿ àäíîé ç ëåïøûõ ïàðòûé ó Ïîëüø÷û. ¨í áû¢ ñûíàì ãðàôà Ñòàí³ñëàâà Êîñòê³ Ïàòîöêàãà, ³ àäíîñ³íû Ãàííû ñà ñâ¸êðàì ñêëàë³ñÿ íàäçâû÷àé äîáðà, ìàëàäàÿ íÿâåñòêà áûëà ¢ çàõàïëåíí³ ³ ìåëà ìîöíóþ ïðûõ³ëüíàñöü äà áàöüê³ ñâàéãî ìóæà, àëå ñòàñóíê³ ñà ñâÿêðóõàé íå ñêëàë³ñÿ, ³ òàìó àäíîñ³íû ç ìóæàì òàêñàìà ïà÷àë³ ðàçáóðàööà.

Òðýáà çࢠâàæûöü, øòî ìàëàäàÿ ñÿì'ÿ æûëà ¢ ïðûãîæûì Â³ëÿíà¢ñê³ì ïàëàöû Âàðøàâû, ÿê³ áû¢ ïàáóäàâàíû ¢ 1677-1698 ã. äëÿ êàðàëÿ ßíà Ñàáåñêàãà ³ ç'ÿ¢ëÿåööà øýäý¢ðàì áàðîêà. Ó 1805 ã. Ñòàí³ñëࢠÊîñòêà Ïàòîöê³ àäêðû¢ ó ïàëàöû àäç³í ç ïåðøûõ ó Ïîëüø÷û ìóçåÿ¢. Òàêñàìà Ïàòîöê³ÿ ïåðàáóäàâàë³ ïðûäâîðíû êàñö¸ë ñâ. Ãàííû ³ çáóäàâàë³ ïîáà÷ ç ïàëàöàì ôàì³ëüíóþ ïàõàâàëüíþ.

Àäðàçó ïàñëÿ ñâàéãî çàìóñòâà Ãàííà Ïàòîöêàÿ ìíîãà ìàëÿâàëà ³ íàâàò àòðûìàëà âÿäîìàñöü ïðàåêòàì³ ïàðêࢠ, ó òûì ë³êó ¢ Íàòàë³íå, ó Çàòîðû ³ Ìîêàòàâå (ó ãýòûì ïàðêó çàðàç ãóëÿå ìîé óíóê). Ó äâóõ àïîøí³õ ïàðêàõ ÿíà ïåðàáóäàâàëà ðýç³äýíöû³ ¢ äóõó ðàìàíòûçìó (ñòûëþ íåàãîòûê³). Òàêñàìà áûëà ³í³öûÿòàðêàé ³ ñóçàñíàâàëüí³öàé ïîìí³êà êíÿçþ Þçàôó Ïàíÿòî¢ñêàìó ¢ Âàðøàâå. Øìàò ó ÷ûì ó ñâà¸é àäóêàöû³ Ãàííà áûëà àáàâÿçàíà ñâà¸é ñâÿêðóñå - äàñâåä÷àíàìó ñïåöûÿë³ñòó ¢ æûâàï³ñå ³ àíòû÷íàñö³.

Ëåàí³ä Ëà¢ðýø

Ãàííà Ïàòîöêàÿ, ï³ñüìåíí³öà, ìåìóàðûñòêà, ìàñòàê

Ãàííà Ïàòîöêàÿ. Ë³òàãðàô³ÿ æûâàï³ñöà Ôëàðûÿíà Ë³ï³íñêàãà

Ïàäàðîæí³÷àþ÷û ïà Å¢ðîïå, ìàëàäàÿ çàìóæíÿÿ æàí÷ûíà Ãàííà Ïàòîöêàÿ íàâåäâàëà ìàéñòýðí³ âÿäîìûõ ìàñòàêî¢, çíà¸ì³ëàñÿ ç ýêñïàç³öûÿì³ ìóçåÿ¢ ³ ïðûâàòíûõ êàëåêöûé. Ó 1810-1811 ãã. ó Ïàðûæû ÿíà âûâó÷àëà æûâàï³ñ ìàñòàêî¢ Æàêà-Ëó³ Äàâ³äà, Àíý-Ëó³ Æûðàäý äý Òðû¸ñàí ³ Ôðàíñóà Æýðàðà, à òàêñàìà ïàçíà¸ì³ëàñÿ ç ãåíåðàëüíûì äûðýêòàðàì Çáîðࢠìàñòàöê³õ êàëåêöûé Äàì³í³êàì Â³âàíàì Äýíîíàì. Ðàçàì ç ãåíåðàëüíûì äûðýêòàðàì ÿíà âûâó÷àëà ÿãî ïðûâàòíûÿ êàëåêöû³ ³ íàâåäâàëà Ëó¢ð. Ñâàå ¢ðàæàíí³ Ãàííà ¢âåêàâå÷ûëà âà "Óñïàì³íàõ â³äàâî÷öû"[1], íàï³ñàíûõ ïðàç øìàò ãàäî¢. Ì³æ ³íøûì, ó ãýòàé êí³çå ÷ûòàåì ïðà ÿå çà÷àðàâàííå ïàä÷àñ àãëÿäó ¢ êàëåêöû³ Äýíîíà äà *"малюсенькай лапкі* [åã³ïåöêàé] *мумii, такой цудоўнай, такой мілай, так прыгожа пацямнеўшай за стагоддзі, што захацелася скрасці яе і зрабіць прэс-пап'е для кабінета".*

Ãàííà Ïàòîöêàÿ òàêñàìà ïàñïðàáàâàëà ñâàå ñ³ëû ¢ ãðàâþðû, òóò ÿíà âûêàðûñòî¢âàëà ëþá³ìóþ àìàòàðàì³ òýõí³êó àôîðòó. Ó ãýòàé òýõí³öû ïàñâà³õ óëàñíûõ ìàëþíêàõ ÿíà çðàá³ëà íåêàëüê³ ãðàâþð: "Âûãëÿä ôàíòàíà ¢ Ëàçåíêàõ" ³ "Â³ä íà ïëîø÷ó Æûã³ìîíòà ¢ Âàðøàâå" (àáåäçâå ïàäï³ñàíû ³ äàòàâàíû: Âåíà, 1795), à òàêñàìà ãðàâþðó ðó³íࢠöàðêâû ¢ Ãàðîäí³. Ìàëàäàÿ æàí÷ûíà ìàëÿâàëà â³äû ãàðàäî¢, ñêëàäàëà àðõ³òýêòóðíûÿ ïðàåêòû, ìàëÿâàëà ïåéçàæû ³ êí³æíûÿ ³ëþñòðàöû³. Êàëåêöûÿ ñÿì'³ Ïàòîöê³õ ó Â³ëÿíîâå, ñÿðîä ³íøàãà, ìåëà ÿå àòìàñôåðíàÿ ³ëþñòðàöû³ äà ÷àâ¸ðòàãà ðàçäçåëà ðàìàíà Ýí Ðýäêë³ô "Óäîëüôñê³ÿ òàÿìí³öû" (The Mysteries of Udolpho). Ãýòûÿ ³ëþñòðàöû³ çàðàç çíàõîäçÿööà ¢ Íàöûÿíàëüíàé á³áë³ÿòýöû Ïîëüø÷û.

Ó ÷àñû Âàðøà¢ñêàãà êíÿñòâà ïàä ôðàíöóçñê³ì ïðàòýêòàðàòàì Ãàííà ìåëà ñóâÿçü ç ïðûãîæûì (ïà àãóëüíûì ìåðêàâàíí³) Àðòóðàì Ïàòîöê³ì. Ïàçíåé íåéê³ÿ àäíîñ³íû çâÿçâàë³ ÿå ç Êàðàëåì Ôëàõà¢òàì, ç ÿê³ì ÿíà ïàçíà¸ì³ëàñÿ ¢ Âàðøàâå ¢ 1807 ã.

Àñàáë³âàãà êàõàííÿ ïàì³æ ìóæàì ³ æîíêàé íå áûëî, Ïàòîöê³ÿ ïðàæûë³ ðàçàì áîëüø çà äçåñÿöü ãàäî¢, íàðàäç³ë³ òðà³õ äçÿöåé: äâóõ ñûíî¢ ³ äà÷êó (À¢ãóñòà, Ìà¢ðûñ³ÿ ³ Íàòàë³þ, ÿêàÿ âûéøëà çàìóæ çà êíÿçÿ Ñàíãóøêó), ó 1821 ã. ì³ðíà ðàçâÿë³ñÿ, ³ àáîäâà ¢ñòóï³ë³ ¢ íîâûÿ øëþáû.

Ó 1826-1827 ãã., ïàñëÿ ðàçâîäó ç Àëÿêñàíäðàì Ïàòîöê³ì, Ãàííà ïàäàðîæí³÷àëà ïà ²òàë³³ ³ íàï³ñàëà êí³ãó. Òîëüê³ ¢ 1899 ã. ðóêàï³ñ êí³ã³ "Ïàäàðîææà ïà ²òàë³³" áû¢ àïóáë³êàâàíû ¢ Ïàðûæû Êàç³ì³ðàì Ñòðûåíñê³ì.

Äðóã³ì ìóæàì Ãàííû ñòࢠïàëêî¢í³ê ãðàô Ñòàí³ñëࢠÄóí³í-Âàíñîâ³÷ (1785-1864), ÿê³ ¢ 1812 ã. áû¢ ëåéòýíàíòàì ³ìïåðàòàðñêàé ãâàðäû³ ïðû ïàõîäíàé êàíöûëÿðû³ Íàïàëåîíà (íåêàòîðûÿ à¢òàðû ï³øóöü, øòî ¸í ç'ÿ¢ëÿ¢ñÿ àä'þòàíòàì Íàïàëåîíà). Ãýòû øëþá, íåñóìíåííà, àçíà÷ࢠïý¢íàå ïàí³æýííå ñàöûÿëüíàãà ³ ñÿáðî¢ñêàãà ñòàíîâ³ø÷à, ³ æîíêà ïàëêî¢í³êà, íÿãëåäçÿ÷û íà òîå, øòî äà äðóãîãà øëþáó ìåëà ñâîé ñàëîí ó ñòàë³öû, ïàê³íóëà ñâåöêàå æûöö¸. Ìåìóàðûñòû ï³ñàë³ ïðà ÿå ¢ñ¸ ìåíåé, àëå áûë³ ³ âûêëþ÷ýíí³, ÿê³ÿ âàðòà ïðàöûòàâàöü: *"... яна выйшла замуж за Вансовіча, чалавека з праўдзівым і шчырым характарам. Ён трымаў яе цвёрда, не дазваляў ёй заляцацца і какетнічаць, нагадваў пра яе ўзрост, і таму ніхто ўжо больш не пакутаваў ад яе рэзкай дасціпнасці"*, - ï³ñàëà ¢ñ¸ òàÿ æ Íàòàëëÿ Ê³öêàÿ.

Ó äðóã³ì øëþáå íàðàäç³ëàñÿ äà÷êà Ìàö³ëüäà. Ãýòû øëþá áû¢ çíà÷íà ø÷àñë³âåéøûì, ÷ûì ïåðøû, àëå ñóæýíöàì ïðûéøëîñÿ ç'åõàöü ó ýì³ãðàöûþ: Âàíñîâ³÷ àêòû¢íà ¢äçåëüí³÷ࢠó ïࢠñòàíí³ 1831 ã. Ç 1851 ã. ãðàô³íÿ Ãàííà Äóí³í-Âàíñîâ³÷ ðàçàì ç ìóæàì æûëà ¢ Ïàðûæû, ³ ÿå ïàðûæñê³ ñàëîí ë³÷ûööà àäíûì ç ñàìûõ áë³ñêó÷ûõ ¢ Äðóãîé ôðàíöóçñêàé ³ìïåðû³. Ãðàô³íÿ öàëêàì àääàâàëàñÿ äà òàê çâàíàé Âÿë³êàé ýì³ãðàöû³ ³ ÿå çíàêàì³òàãà øòàáà - àòýëÿ "Ëàìáåð". Òûì íå ìåíø ÿíà ïðàöÿãâàëà ö³êàâ³ööà ïàë³òûêàé, ÷ûòàëà ë³òàðàòóðíûÿ íàâ³íû ³ ÷àñòà ãóëÿëà íà á³ðæû. Âåðàãîäíà, àïîøí³ ¢ñïàì³í ïðà ãðàô³íþ Âàíñîâ³÷ ïàõîäç³öü ç 1863 ã.: *"... Мяне ўразіў бляск яе вачэй, якія захавалі нешта ад яе маладосці"* (ãýòû ðàäîê áû¢ âûêðàñëåíû ç ïðàäìîâû äà ÿå ¢ñïàì³íࢠâûäà¢öîì Êàç³ì³ðàì Ñòðûåíñê³ì).

Àïîøíÿÿ ãðàô³÷íàÿ âûÿâà Ãàííû Ïàòîöêàé-Âàíñîâ³÷ - ë³òàãðàô³ÿ æûâàï³ñöà Ôëàðûÿíà Ë³ï³íñêàãà (1812-1882), äàòàâàíà 1836 ã. ³ ãðóíòóåööà íà ìàëþíêó ì³í³ÿöþðûñòà ³ âåíñêàãà ïàðòðýòûñòà ¨ãàíà Íåïàìóêà Ýíäýðà (1793-1854). Ó ðûñàõ òâàðó àìàëü øòî 60-ö³ ãàäîâàé æàí÷ûíû, àïðàíóòàé ó êàðóíêàâû êàïîò ³ çàõóòàíàé ¢ ìóñë³íàâû âýëþì, öÿæêà ïàçíàöü ìàëàäóþ ³ æûâóþ Àíåòêó, óâåêàâå÷àíóþ íà çíàêàì³òûì ïàðòðýöå Þçàôà Ãðàñ³ (1794) ³ ¢ ì³í³ÿöþðû Â³íöýíòà Ëÿñýðà, ÿêàÿ ïà¢òàðàå ãýòû ïàðòðýò.

Ïàìåðëà Ãàííà Ïàòîöêàÿ-Âàíñîâ³÷ ó Ïàðûæû 16 æí³¢íÿ 1867 ã.

Ó 1897 ã., ïðàç òðûööàöü ãàäî¢ ïàñëÿ ñìåðö³ Ãàííû Ïàòîöêàé-Âàíñîâ³÷, ó Ïàðûæû áûë³ àïóáë³êàâàíû ÿå ¢ñïàì³íû[2]. Ó ³õ ãðàô³íÿ Ïàòîöêàÿ (âûäàâåö âûâå¢ à¢òàðêó ïàä ïðîçâ³ø÷àì, ÿêîå ÿíà ìåëà ¢ ïåðûÿä, àï³ñàíû ¢ ìåìóàðàõ) ðàñïàâÿäàå ïðà Íàïàëåîíà ² ³ Àëÿêñàíäðà I, ö³êàâà àï³ñâàå ³ìïåðàòðûöó Ìàðûþ-Ëó³çó, ìàðøàëà Ìþðàòà, Ïàë³íó Áàðãåçå, Òàëåéðàíà, ãåðöàãà Áàñàíî, âÿë³êàãà êíÿçÿ Êàíñòàíö³íà, Íàâàñ³ëüöàâà, êíÿçÿ Þçàôà Ïàíÿòî¢ñêàãà, ãðàô³íþ Âàëå¢ñêóþ ³ ³íøûõ. Õóòêà ìåìóàðû Ãàííû Ïàòîöêàé áûë³

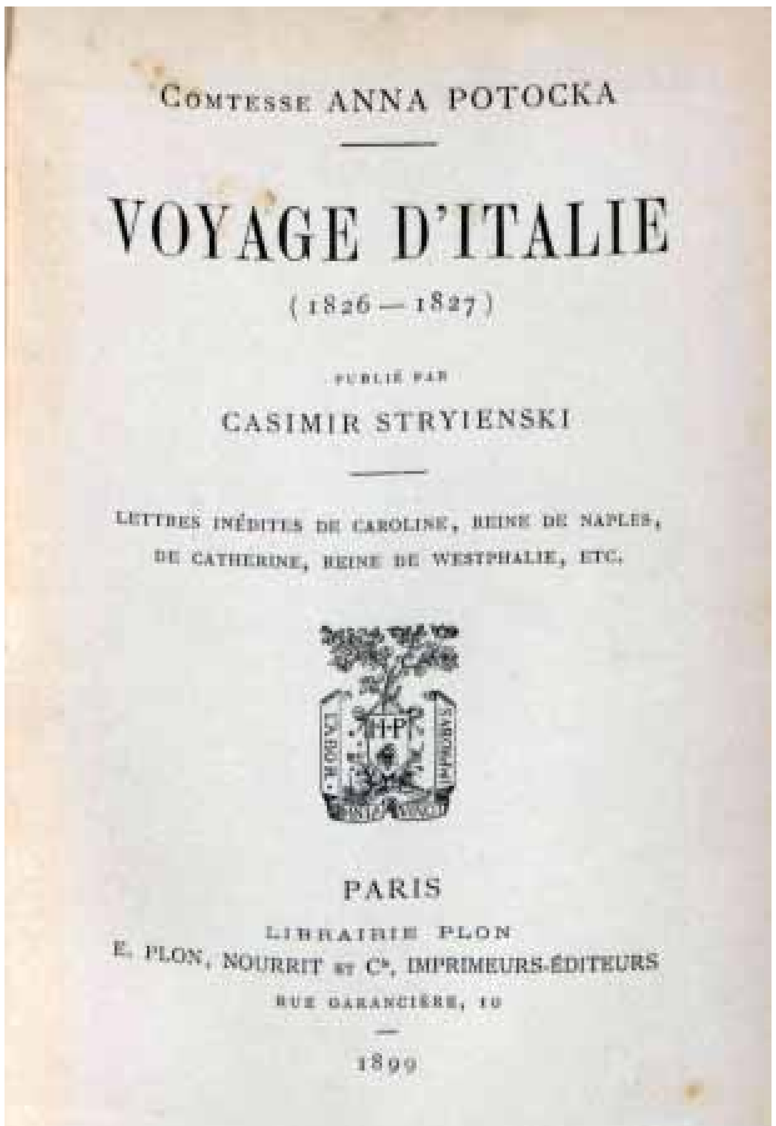
Comtesse ANNA POTOCKA

VOYAGE D'ITALIE

(1826 — 1827)

PUBLIÉ PAR

CASIMIR STRYIENSKI

LETTRES INÉDITES DE CAROLINE, REINE DE NAPLES, DE CATHERINE, REINE DE WESTPHALIE, ETC.

PARIS

LIBRAIRIE PLON

E. PLON, NOURRIT ET Cie, IMPRIMEURS-ÉDITEURS

RUE GARANCIÈRE, 10

1899

Âîêëàäêà êí³ã³ Voyage d'Italie (1899 ã.)

ïåðàêëàäçåíû íà ðóñêóþ ìîâó[3], ïàñëÿ ÷àãî íåàäíàðàçîâà ïåðàâûäàâàë³ñÿ. ßê ÿ ¢æî ï³ñࢠâûøýé, òàêñàìà ïàñìåðòíà, ó 1899 ã. áûë³ àïóáë³êàâàíû ÿå äàðîæíûÿ çàï³ñê³ ïàä íàçâàé "Voyage en Italie" ("Ïàäàðîææà ¢ ²òàë³þ").

Ó êàíöû àðòûêóëà ÿ ø÷ý ðàç ñêàæó ïðà ðàäàâû ìà¸íòàê Òûøêåâ³÷ࢠÃàðîäíà íà Ë³ä÷ûíå (ñó÷àñíû Âîðàíà¢ñê³ ð-í). Ïàñëÿ ñìåðö³ Ëþäâ³êà Ñêóì³í-Òûøêåâ³÷à ¢ 1808 ã. óñþ âÿë³êóþ ìà¸ìàñöü áàöüê³ àòðûìàëà ¢ ñïàä÷ûíó ÿãîíàÿ àäç³íàÿ äà÷êà Ãàííà Ïàòîöêàÿ. Òàñòàìåíòàì àä 1867 ã. ÿíà ïåðàï³ñàëà Ãàðîäíà ñûíó àä ïåðøàãà øëþáó Ìà¢ðûñ³þ Ïàòîöêàìó (1812-1879), ïàñëÿ ñìåðö³ ÿêîãà, ó 1880 ã. óñÿ ìà¸ìàñöü ïåðàéøëà íàñòóïíàìó ñïàä÷ûí³êó ãðàôó À¢ãóñòó Ïàòîöêàìó.

Ñóñåä À¢ãóñòà Ïàòîöêàãà, ñûí óëàäàëüí³êà ìà¸íòêà Ëÿá¸äêà Òàäýâóø ²âàíî¢ñê³ (áðàò Âàöëàâà ²âàíî¢ñêàãà), óñïàì³íà¢: *"Самым вялікім з магнацкіх быў двор графа Аўгуста Патоцкага ў Гародна. Гэты апошні з ўсімі фальваркамі і лясамі займаў некалькі дзесяткаў тысяч гектараў. Ва ўласных маёнтках гэтыя багачы не жылі - праводзілі час у Варшаве ці за мяжой. Мелі давер да сваіх эканомаў, чыім абавязкам было выцісканне з двароў і дасыланне ўладальнікам максімальных даходаў. Пан з візітам прыязджаў рэдка, заставаўся на некалькі дзён і зноў з'язджаў. Менавіта так рабіў знаны гуляка, уладальнік Гародна Аўгуст Патоцкі, які мог за адну ноч прайграць у карты свой найлепшы фальварак. Таму яго маёмасць растала, як вясновы снег: першымі былі прададзены лясы, а сапраўдную каралеўскую рэзідэнцыю за малыя грошы купіў рускі генерал ...".*

Íàïðûêàíöû Õ²Õ ñò. À¢ãóñò Ïàòîöê³ ïðàäࢠìà¸íòàê ðàçàì ç êí³æíûì³ çáîðàì³ ³ àðõ³âàì³ ðóñêàìó ãåíåðàëó Àñàòóðàâó, àä ÿêîãà ìà¸íòàê ïåðàéøî¢ äà ãðàôà ²ãíàöüåâà ³ äàëåé - äà ãåíåðàëà Ê³ïðûÿíà Êàíäðàòîâ³÷à, áóäó÷àãà ì³í³ñòðà àáàðîíû ÁÍÐ. Ó òîé ÷àñ ìà¸íòàê ñêëàäà¢ñÿ ç 23 200 äçåñÿö³í çÿìë³ ³ 15 ôàëüâàðêà¢, àëå Êàíäðàòîâ³÷û êóï³ë³ ÿãîíóþ ÷àñòêó ðàçàì ç Ãàðîäíàì.

[1] Wspomnienia naocznego swiadka (cz. 1-3), oprac. B. Grochulska; przekl. J. R. przejrzala i uzupelnila na podst. rekopisu: sygn. 308a Z. Lewinowna. Warszawa) 1965.

[2] Memoires de la comtesse Potocka (1794-1820), publies par Casimir Strienski. Paris. 1897.

[3] Ãë: Ìåìóàðû ãðàôèíè Ïîòîöêîé // Èñòîðè÷åñêèé âåñòíèê, ¹ 4. 1897.

Ã³ñòîðûÿ Ìàã³ë¸¢ø÷ûíû

Ìÿñòý÷êà Ðàñíà

Ó Äðûá³íñê³ì ðà¸íå íà ñòàðàæûòíûì øëÿõó ç Ìàã³ë¸âà ¢ Ìñö³ñëà¢ ¸ñöü äîñûöü âÿë³êàå ìÿñòý÷êà Ðàñíà. Ãýòàå ìÿñòý÷êà íàñ¸ííÿ ì³ äçåíü äàâíî çíàìûõ "íàñû÷àíûõ" ã³ñòàðû÷íûì³ ïîìí³êàì³ íà ¢ñõîäçå Áåëàðóñ³. Òóò, ïåðàæû¢øû íåéê³ì äç³âàì óñå íÿãîäû ì³íóëàãà ñòàãîäçÿ, çàõàâàë³ñÿ: êàñö¸ë, ñÿäç³áà, ìëûí, áðîâàð, ñòàéíÿ, ïàðýøòê³ öàðêâû, ö³êàâûÿ ãàáðýéñê³ÿ ìîã³ëê³....

Íà äóìêó ãåîãðàôà Â. Æó÷êåâ³÷à, òàïîí³ì "Ðàñíà" ¢òâîðàíû àä àäíàé ìåíàé ðàñë³íû. Ðàñíà âÿäîìàÿ ç ÷àñî¢ Âÿë³êàãà Êíÿñòâà Ë³òî¢ñêàãà. Ó 1430 ã ç'ÿ¢ëÿåööà ¢ëàäàííåì êíÿçÿ Ñâ³äðûãàéëû. À ç 1499 ã. íàëåæûöü ìñö³ñëà¢ñêàìó êíÿçþ Ì. Æàñëà¢ñêàìó. Ó ïà÷àòêó 16 ñòàãîäçÿ ïàâÿòîâû ãîðàä Ìñö³ñëà¢ñêàãà êíÿñòâà. Ó 1753 ãîäçå çàñíàâàíà åçó³öêàÿ ì³ñ³ÿ, ³ áûë³ ïàáóäàâàíû: øêîëà, ì³ñ³ÿíåðñê³ äîì ³ êàñö¸ë íà ôóíäóø óëàäàëüí³êà ãðàôà Ïàöåÿ. Ðàñíà íàëåæàëà Ïàöåÿì, ó 1848 ãîäçå Åë³ÿøýâ³÷ó, à ç 1870 ãîäà àäñòà¢íîìó ïàäïàëêî¢í³êó Ñïûòêîâó. Ïà ³íôàðìàöû³ À. Ìÿöåëüñêàãà ¢ 1784 ãîäçå òóò íàë³÷âàëàñÿ 65 äâàðî¢ ³ 218 æûõàðî¢, êàñö¸ë ³ öàðêâà. Ìÿñòý÷êà ìåëà êâàðòàëüíóþ âóë³÷íóþ çàáóäîâó. Ó ÷àñ ïà¢ñòàííÿ 1863 - 64 ãàäî¢ ïà¢ñòàíöê³ àòðàä Ë. Çâÿæäî¢ñêàãà çàõàï³¢ ³ ñïàë³¢ óñå ñïðàâû, øòî çíàõîäç³ë³ñÿ ¢ êâàòýðû ñòàíàâîãà ïðûñòàâà. Óæî ¢ 1882 ãîäçå ¢ Ðàñíà ìåë³ñÿ âàäçÿíû ìëûí, ñóêíàâàëüíÿ, êðóïàäç¸ðêà, ìàñëàáîéíÿ, êðàìà ³ êàð÷ìà. Ó 1897 ãîäçå áûëî 137 äâàðî¢, ïðàæûâà¢ 931 ÷àëàâåê, ïðàöàâàë³ äçâå êîííûÿ êðóïàäç¸ðê³, âàäçÿíû ìëûí ç ñóêíàâàëüíÿé, ïàøòîâà-òýëåãðàôíàÿ àääçÿëåííå, öàðêâà, êàñö¸ë, ñ³íàãîãà, öàðêî¢íà-ïðûõîäñêàÿ øêîëà, òðû ÿ¢ðýéñê³ÿ ìàë³òî¢íûÿ äàìû, áàãàäçåëüíÿ. Ó ãîä áûâàë³ äâà ê³ðìàøû.

Äëÿ òûõ, õòî ö³êàâ³ööà ã³ñòîðûÿé, ó Ðàñíà âàðòà àáàâÿçêîâà çàâ³òàöü. Ïà ñâåä÷àíí³ àðõåîëàãà Å¢äàê³ìà Ðàìàíàâà, ÿø÷ý íàïðûêàíöû 19 ñòàãîäçÿ ¢ íàâàêîëë³ â¸ñê³ çíàõîäç³ëàñÿ 2 êóðãàííûÿ ìîã³ëüí³ê³, ³ ÿê³õ áûëî àä ïàâåäå íà 4 ³ 9 íàñûïà¢. Êàë³ ïàä'åõàöü äà Ðàñíà ç áîêó Ìàã³ë¸âà, òî àäðàçó ñïûí³öåñÿ êàëÿ øûëüäû-¢êàçàëüí³êà ç íàçâàé ìÿñòý÷êà. Ç ïðàâàãà áîêó âû ïàáà÷ûöå íåâÿë³êàå õâîéíû ëåñ, äçå çíàõîäçÿööà ìÿñöîâûÿ ãàáðýéñê³ÿ ìîã³ëê³. Íàäìàã³ëüíûÿ ïîìí³ê³ äîáðà çàõàâàë³ñÿ. Êàë³ ïðûêëàäçåöå íàìàãàííå ¢ ïîøóêàõ, òî çíîéäçåöå äîñûöü âÿë³ê³ ïîìí³ê, ÿê³ çðîáëåíû ç êàìåíÿ ðó÷íûõ æîðíà¢.

Ïîìí³ê ç æîðíà¢

Äàëåé âàø øëÿõ ïàâÿäçå ïðàç ïîéìó ðà÷óëê³ Âåðáà¢êà, ÿêàÿ ç'ÿ¢ëÿåööà ïðûòîêàì Ïðîí³. Êàë³ ¢ç'åäçåöå íà ïàãîðàê ó ñàì³ì ìÿñòý÷êó, ç ïðàâàãà áîêó ïàáà÷ûöå âÿë³ê³ ìóðàâàíû æûëû áóäûíàê. Âàðòà äà ÿãî ¢âàæë³âà ïðûãëåäçåööà. Ðàíåé ãýòà áûëà ïðàâàñëà¢íàÿ öàðêâà, ÿêàÿ ¢ 1937 ãîäçå áûëà àô³öûéíà çà÷ûíåíà ³ íàïðûêàíöû 1940-õ ãàäî¢ ïåðàáóäàâàíà ïàä âó÷ýáíû êîðïóñ øêîëû-³íòýðíàòà. Ç òàðöà çàõàâàëàñÿ ïà¢êðóãëàÿ àïñ³äà.

Äàëåé ïà øëÿõó íå âàðòà ðàçãàíÿöü ìàøûíó, áî õóòêà ¢ãëåäç³öå ç ëåâàãà áîêó ìàíóìåíòàëüíû êàñö¸ë ç êàëîííàì³ ¢ ãëûá³í³ êâàðòàëà. Êàñö¸ë Ñâÿòîãà Êàç³ì³ðà - ãýòà ïîìí³ê àðõ³òýêòóðû ¢ ñòûë³ êëàñ³öûçìó. Ñïà÷àòêó áû¢ äðà¢ëÿíû êàñö¸ë, ó 18 ñòàãîäç³ ïàñòà¢ëåíû íà ñðîäê³ ðàäà÷î¢ñêàãà ñòàðàñòû Ìîõàëà Ïàöåÿ. Ó ÷àñ ïàæàðó êàñö¸ë çãàðý¢, ³ ìóðàâàíû áû¢ ïàáóäàâàíû ê 1819 ãîäó. Êàñö¸ë - òðîõíåôíàÿ áàç³ë³êà ç ïðàìàâóãîëüíàé àïñ³äàé. Áû¢ íàêðûòû äâóõñõ³ëüíûì äàõàì. Àäç³¢íû ôàñàä âûäçåëåíû 4-õ êàëîííûì äàðû÷íûì ïîðò³êàì, ÿê³ çàâÿðøàåööà òðîõòóãîëüíûì ôðàíòîíàì. Ïà áàêàõ ïîðò³êà çíàõîäçÿööà í³øû. Áàêàâûÿ ôàñàäû òàêñàìà ç 4-õ êàëîííûì³ ïîðò³êàì³. Óíóòðû õðàì ïàäçåëåíû íà íåôû 16 êàëîííàì³. Áûëî 4 àëòàðû. Êàñö¸ë çíàõîäç³ööà ¢ àâàðûéíûì ñòàíå.

Âàäçÿíû ìëûí

Ñÿäç³áà Ñïûòêîâûõ

Äàëåé ïà øëÿõó ïðàåçäçå ïðàç äàìáó äà ñÿäç³áû Ñïûòêîâûõ. Ç ïðàâàãà áîêó ïàáà÷ûöå ìàëÿ¢í³÷óþ ñàæàëêó ç âàäçÿíûì ìëûíàì. Ìëûí ïàáóäàâàíû ¢ ÷àñû ÍÝÏ-ó ìÿñöîâûì ïðàäïðûìàëüí³êàì Ïå¢çíåðàì. Ñÿäç³áà çíàõîäç³ööà íà ïàãîðêó ³ äàì³íóå íàä íàâàêîëëåì. Ñÿäç³áà ïàáóäàâàíà íàïðûêàíöû 19 ñòàãîäçÿ ¢ ñòûë³ íåàêëàñ³öûçìó. Ñÿäç³áíû êîìïëåêñ óêëþ÷àå ¢ ñÿáå: ñÿäç³áíû äîì, áðîâàð, ñâ³ðàí, ñòàéíþ ³³íøûÿ ãàñïàäàð÷ûÿ áóäûíê³. ßø÷ý ãàäî¢ 20 òàìó ¢ ïàíñê³ì äîìå çíàõîäç³ëàñÿ ìÿñöîâàÿ øêîëà, àëå øêîëó ïåðàâÿë³ ¢ íîâû áóäûíàê, ³ ïîìí³ê àðõ³òýêòóðû, íà âÿë³ê³ æàëü, ïà÷àâ ïðûõîäç³öü ó çàíÿïàä.

Êðàÿâ³äû ³ ïîìí³ê³ Ðàñíà àáàâÿçêîâà çàö³êàâÿöü àìàòàðà¢ äà¢í³íû. À íà ìÿñöîâàé ñàæàëöû ¢ ãàðà÷û ëåòí³ äçåíü ìîæíà ïðûåìíà àäïà÷ûöü ³ ñêóïàööà ïàñëÿ äàðîã³. Êàë³ ïà ãàñïàäàðñêó ïàäûéñö³ äà ã³ñòàðû÷íàé ñïàäà÷ûíû ³ ïîìí³êà¢ Ðàñíà ³ çàõàâàöü ñòàðàäà¢í³ÿ ïîìí³ê³, òî ãýòàå ìÿñòý÷êà ñòàíå ñàïðà¢äíûì óïðûãîæâàííåì íàøàé Ìàã³ë¸¢ø÷ûíû.

Àëåã Äçüÿ÷êî¢,
Ìàã³ë¸¢.

Êàñö¸ë Ñâÿòîãà Êàç³ì³ðà

Ë³äñê³ àääçåë ðàì¸ñòâà¢ ³ òðàäûöûéíàé êóëüòóðû ïðûìà¢ ðýñïóáë³êàíñê³ ñåì³íàð-ïðàêòûêóì

1-2 êðàñàâ³êà 2021 ã. ó Ãàðàäçåíñêàé âîáëàñö³ àäáû¢ñÿ Ðýñïóáë³êàíñê³ ñåì³íàð-ïðàêòûêóì "Ðýã³ÿíàëüíàÿ íàðîäíàÿ êóëüòóðà: âûÿ¢ëåííå, çàõàâàííå ³ òðàíñëÿöûÿ ¢ ñó÷àñíàå àñÿðîääçå".

Ïåðøàÿ ÷àñòêà ñåì³íàðà àäáûëàñÿ ¢ ãîðàäçå Ãàðîäí³ íà áàçå ÄÓÊ "Ãàðàäçåíñê³ àáëàñíû ìåòàäû÷íû öýíòð íàðîäíàé òâîð÷àñö³". Ïðàöî¢íû äçåíü àòðûìà¢ñÿ âåëüì³ ïë¸ííû ³ íàñû÷àíû. Ïàñëÿ àäêðûööÿ ñåì³íàðà âÿäó÷û ìåòàäûñò ïà íàðîäíûõ ïðîìûñëàõ Áàðûñåâ³÷ ßíîíà Àíòîíüå¢íà ðàñêàçàëà àá ïðûíöûïàõ âûÿ¢ëåííÿ, çàõàâàííÿ ³ òðàíñëÿöû³ ¢ ñó÷àñíàå àñÿðîääçå ðýã³ÿíàëüíàé íàðîäíàé êóëüòóðû. Ïàñëÿ ¢äçåëüí³ê³ ñåì³íàðà àòðûìàë³ ìàã÷ûìàñöü ïàçíà¸ì³ööà ç òâîð÷àñöþ ìàéñòðà ïà âûðàáå ãàáåëåíà¢ ó òðàäûöûÿõ "ïàäâîéíàãà ³ ïåðàáîðíàãà àäíàáàêîâàãà" òêàöòâà Øóíåéêà Àëåíû Ôåë³êñà¢íû.

Äàëåé àäáû¢ñÿ ïåðàåçä ó ô³ë³ÿë "Öýíòð ðàì¸ñòâà¢ "Ñïàä÷ûíà" ÄÓ "Ãàðàäçåíñê³ ãàðàäñê³ öýíòð êóëüòóðû". Ñóïðàöî¢í³ê³ ô³ë³ÿëà ïðýçåíòàâàë³ ýêñïàç³öûþ íåìàòýðûÿëüíàé êóëüòóðíàé êàøòî¢íàñö³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü "Âûðàá âåë³êîäíûõ âåðáà¢ (ïàëüìà¢) íà òýðûòîðû³ ïà¢íî÷íà-çàõîäíÿé Ãðîäçåíø÷ûíû".

Ó Ñàïîöê³íñê³ì êóëüòóðíà-òóðûñòû÷íûì öýíòðû áûëà ìàã÷ûìàñöü àçíà¸ì³ööà ç òàê³ì ýëåìåíòàì íåìàòýðûÿëüíàé êóëüòóðíàé êàøòî¢íàñö³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü ÿê "Òðàäûöûÿ ðîñï³ñó âåë³êîäíûõ ÿåê", íàâåäàöü ìóçåé ï³ñàíê³.

Ó Àäýëüñê³ì öýíòðû êóëüòóðû ³ íàðîäíàé òâîð÷àñö³ íàðîäíû ìàéñòàð Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü Ìàð'ÿí Ñêðàìáëåâ³÷ çàõàï³¢ óñ³õ ïðûñóòíûõ ñâà³ì àïîâåäàì ³ ãóëüí¸é íà ìóçû÷íûõ ³íñòðóìåíòàõ. Òâîð÷àñöü ìàéñòðà òàêñàìà ïðûçíàíà íåìàòýðûÿëüíàé êóëüòóðíàé êàøòî¢íàñöþ. Çàâÿðøû¢ñÿ ïåðøû äçåíü ñåì³íàðà çíà¸ìñòâàì ç ðýã³ÿíàëüíàé òðàäûöûéíàé êóõíÿé (ýëåìåíò íåìàòýðûÿëüíàé êóëüòóðíàé êàøòî¢íàñö³) àãðàãàðàäêà Àäýëüñêà, ìàéñòàð-êëàñàì ïà ïîáûòàâûõ òàíöàõ.

Íà äðóã³ äçåíü ñåì³íàðà ãàñöåé ñóñòðàêàëà Ë³äñêàÿ çÿìëÿ. Ñåì³íàð àäáû¢ñÿ íà áàçå àääçåëà ðàì¸ñòâà¢ ³ òðàäûöûéíàé êóëüòóðû ÄÓ "Ë³äñê³ ðà¸ííû öýíòð êóëüòóðû ³ íàðîäíàé òâîð÷àñö³". Çàãàä÷ûê àääçåëà ðàì¸ñòâà¢ Ø÷ýë³íà Àëåíà Âàëÿíö³íà¢íà ïàçíà¸ì³ëà ¢äçåëüí³êà¢ ñåì³íàðà ç íàê³ðóíêàì³ äçåéíàñö³. Ìåòàäûñò Äûäûøêà ²ðûíà Ìàðêà¢íà ïðàäñòàâ³ëà ãðóíòî¢íàå äàñëåäàâàííå òðàäûöûéíàãà êàñöþìà Ãàðàäçåíø÷ûíû. Ñóïðàöî¢í³êàì³ ¢ñòàíîâû áûëà ïðàðîáëåíà âÿë³êàÿ íàâóêîâà-äàñëåä÷àÿ ðàáîòà: àêðàìÿ ñïåöûÿëüíàé ë³òàðàòóðû, âûêàðûñòî¢âàë³ñÿ ýòíàãðàô³÷íûÿ ïðàäìåòû, ³íôàðìàöûÿ, ñàáðàíàÿ ïàä÷àñ ïàëÿâûõ äàñëåäàâàííÿ¢ ó â¸ñêàõ Çáëÿíû, Ïàíÿìîíöû, Êðàñíàå, Âÿë³êàå Ñÿëî, àãðàãàðàäêó Áåë³öà Ë³äñêàãà ðà¸íà. Ðàáîòà ïà ñòâàðýíí³ êàëåêöû³ àæûööÿ¢ëÿëàñÿ ¢ íåêàëüê³ ýòàïà¢ íà ïðàöÿãó âàñüì³ ìåñÿöà¢: í³òê³ ïàäá³ðàë³ñÿ ïà ñêëàäçå, êîëåðû, ìàêñ³ìàëüíà ïàäîáíûÿ íà àðûã³íàë, ïàñòóïîâà âûðàáëÿë³ñÿ äýòàë³ äëÿ ¢ïðûãîæâàííÿ àäçåííÿ, ïëÿë³ñÿ ïàÿñû.

Ñàïðà¢äíàå äýô³ëå-äýìàíñòðàöûÿ íàðîäíûõ ñòðîÿ¢ íå ïàê³íóëà àáûêàâûì³ ãàñöåé Ë³äñêàé çÿìë³, âûêë³êà¢øû íàòõíåííå ³ áåçë³÷ ïàç³òû¢íûõ ýìîöûé. Àêðàìÿ ãýòàãà ìàëîäøû íàâóêîâû ñóïðàöî¢í³ê Ñàâ³öêàÿ Ìàðûíà Âÿ÷àñëàâà¢íà ðàñêàçàëà àá òàê³ì ýëåìåíöå íåìàòýðûÿëüíàé êóëüòóðíàé êàøòî¢íàñö³ ÿê "Òðàäûöûéíàå áåëàðóñêàå òêàöòâà Ïàíÿìîííÿ", ÿêîå áûëî ðàñïà¢ñþäæàíà ¢ ñÿëÿíñê³ì ïîáûöå Ïàíÿìîííÿ íà ïðàöÿãó XIX ³ áîëüøàé ÷àñòê³ XX ñòàãîäçÿ. ßãî íåïà¢òîðíàñöü ³ àñàáë³âàñöü – áåë³çíà ïàëàòíà. Ãîñö³ ìåë³ ìàã÷ûìàñöü àçíà¸ì³ööà ç ñó÷àñíàé êàëåêöûÿé âûðàáà¢ òêàöòâà, àòðûìàöü ìàéñòàð-êëàñ ïà ðîçíûõ òýõí³êàõ òêàöòâà.

Ïàöåøûöü ðýã³ÿíàëüíûì³ ïåñíÿì³ ³ ìàéñòàð-êëàñàì³ ¢äçåëüí³êà¢ ñåì³íàðà âûðàøû¢ ôàëüêëîðíû ãóðò "Òàëåð", ê³ðà¢í³êîì ÿêîãà ç'ÿ¢ëÿåööà Ø÷à¢êàííîãàâà Íàòàëëÿ Ì³êàëàå¢íà.

Çàâÿðøû¢ñÿ ñåì³íàð-ïðàêòûêóì ïàçíàâàëüíàé ýêñêóðñ³ÿé ³ êðóãëûì ñòàëîì ó Ë³äñê³ì çàìêó.

²ðûíà Ýäìóíäà¢íà Ñòðóìñê³ñ,
ìåòàäûñò ÄÓ "Ë³äñê³ ðà¸ííû öýíòð êóëüòóðû ³ íàðîäíàé òâîð÷àñö³".

Ðýäàêòàð Ñòàí³ñëà¢ Âàöëàâà÷ Ñóäí³ê

Çàñíàâàëüí³ê:
ÒÁÌ ³ìÿ Ôðàíö³øêà Ñêàðûíû.
Ïàñâåä÷àííå àá ðýã³ñòðàöû³ ¹ 908 àä 18 ñíåæíÿ 2009 ã. âûäàäçåíà Ì³í³ñòýðñòâàì ³íôàðìàöû³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü.
Àäðàñ ðýäàêöû³:
231293, Ë³äñê³ ð-í, â. Äàë³íà.
Àäðàñ äëÿ ïàøòîâûõ àäïðà¢ëåííÿ¢:
231282, ã. Ë³äà-2, ï/ñ 7.
Å-mail: naszaslowa@tut.by

Ðýäàêöûéíàÿ êàëåã³ÿ:
Ýäóàðä Àêóë³í, Àëåíà Àí³ñ³ì, Àëåñÿ À¢ëàñåâ³÷, Þðàñü Áàá³÷, Ìàðûÿ Áàðàâ³ê, Àëÿêñåé Êàðïåíêà, Ýëà Îë³íà, ²ãàð Ïðàêàïîâ³÷, Àëÿêñåé Ïÿòêåâ³÷, Ñòàí³ñëà¢ Ñóäí³ê, Ëþäâ³êà Òà¢ãåíü, Àëåã Òðóñà¢, Äçÿí³ñ Òóøûíñê³, Àëÿêñåé Øàëàõî¢ñê³.

http://nslowa.by/
http://pawet.net/ http://kamunikat.org/
http://tbm-mova.by/ http://belkiosk.by/

À¢òàðû öàëêàì àäêàçíûÿ çà ïàäáîð ³ äàêëàäíàñöü ïðûâåäçåíàé ³íôàðìàöû³. Ðýäàêöûÿ ðóêàï³ñû íå âÿðòàå.

Ãàçåòà íàäðóêàâàíà ¢ Ë³äñêàé äðóêàðí³.
231300, ã. Ë³äà, âóë. Ëåí³íñêàÿ, 23.
Âûäàâåö: Óñòàíîâà ³íôàðìàöû³ "Âûäàâåöê³ äîì ÒÁÌ".
Ãàçåòà ïàäï³ñàíà äà äðóêó 12.04.2021 ã. ó 17.00. Çàìîâà ¹ 782.
Àá'¸ì 2 äðóêàâàíûÿ àðêóøû. Íàêëàä 1200 àñîáí³êà¢.
Ïàäï³ñíû ³íäýêñ: 63865.
Êîøò ïàäï³ñê³: 1 ìåñ.- 2,65 ðóá., 3 ìåñ.- 7,95 ðóá.
Êîøò ó ðîçí³öû: ïà äàìîâåëåíàñö³.